

Dyr som pædagogisk redskab

Kaniner, silkeaber og heste – på forskellig vis kan dyr understøtte socialpædagogisk arbejde med fx at udvikle empati, ansvarsfølelse og fællesskab

11/2016

3. JUNI

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Maria Rørbæk, mri@sl.dk
Tina Løvbohm Petersen, tln@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurerende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til redaktionen@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 12/2016, der udkommer den 17. juni, er mandag den 6. juni kl. 12.
Deadline for stillingsannoncer til 13/2016 er den 20. juni kl. 12.
For tekstsiderannoncer er deadline til 13/2016 onsdag den 15. juni.

Redaktionen af 11/2016 er afsluttet den 26.5.2016

Abonnement

Abonnementspris 2016:
969,00 kr. inkl. moms (24 numre)
Løssalg: 48,00 kr. + porto

Oplag

44.193 i perioden
1.7.14-30.6.15

Produktion

Datagraf Communications A/S, Aarhus

Forsidefoto

Søren Kjeldgaard

Medlem af:

KOMMENTAR

Det er bestemt ikke sigtet med pensionsmidlerne at skulle finansiere forsørgelse i en situation, hvor man er ramt af ledighed eller sygdom

Til pensionstilværelsen – ikke til arbejdsløshed

Af Kaj Skov Frederiksen
Forbundskasserer

FOTO: VIBEKE TOFT

I sidste uge kunne TV2 Østjylland fortælle om en 55-årig socialpædagog fra Aarhus, som efter et længere arbejdsløshedsløb har mistet dagpengereetten og nu står til at skulle modtage kontanthjælp. Men kommunen vil ikke tilkende hende kontanthjælp, fordi hun har en pensionsopsparing, som de kræver, at hun bruger først. Det gør kommunen med loven i hånden, for ifølge Serviceloven kan kommunen kræve, at folk bruger deres formue eller opsparing, hvis de har sådan en. Herunder en pensionsopsparing.

Princippet om selvforsørgelse og kravet om, at man skal bruge sin opsparing, før man kan få ydelser fra det offentlige, kan der for så vidt være rimelighed i. Men når der stilles krav om, at man skal bruge penge, man har opsparet gennem et langt arbejdsliv til at forsørge sig selv i alderdommen, så er der noget, der ikke hænger sammen.

Pensionsmidler er tænkt til at dække de udgifter, man har, når man forlader arbejdsmarkedet. Det er i alles interesse, at der bliver sparet op til pensionen, og noget som vi alle bliver opfordret til. Det kommer samfundet til gode, at den enkelte selv har sikret sig noget at leve af, når man ikke længere er på arbejdsmarkedet. Det er derfor bestemt ikke sigtet med pensionsmidlerne at skulle finansiere forsørgelse i en situation, hvor man er ramt af ledighed eller sygdom. Det virker undergravende på hele systemet med pensionsopsparinger og incitamentet til øget opsparing i samfundet.

Derfor har PKA for et par år tilbage sikret, at de arbejdsmarkedspensioner, som Socialpædagogernes medlemmer indbetaler til, er uopsigelige frem til pensionsalderen. Dermed er arbejdsmarkedspensionen ikke i spil i forhold til kontanthjælpen. Heller ikke for den 55-årige socialpædagog fra Aarhus, som kan beholde sin arbejdsmarkedspension. Men til gengæld har hun en alderspension i banken, som kommunen godt kan gøre krav på. På den opsparing står socialpædagogens efterlønsbidrag i dag.

Da efterlønsordningen skulle udfases, åbnede regeringen et vindue, hvor man kunne få udbetalt sin efterlønsopsparing skattefrit mod at udtræde af ordningen. Det var der mange, der gjorde, og som satte efterlønspengene ind på en anden form for opsparingskonto uanet, at disse penge kan tabes, hvis man bliver syg eller ledig på kontanthjælp.

Men ligesom arbejdsmarkedspensionen er de penge, man har sparet op i en efterlønsordning, tiltænkt forsørgelse, når man ikke længere kan arbejde, og derfor er det absurd, at man kræver, at den ledige skal tære på denne reserve. Som et gammelt ordsprog siger, er det en kort varme at tisse i bukserne. Ligesådan i det store regnestykke i denne situation: Hvis man tvinger folk til at bruge deres pensionsmidler, hvad skal de så leve af, når de bliver pensionister?

INDHOLD

04

FOTO: SØREN KJELDGAARD

04 DYR OG PÆDAGOGIK

Hvad har hunde og heste med socialpædagogisk arbejde at gøre? En hel del, lyder det fra en forsker og undervisere og fra nogle af de mange socialpædagogiske tilbud, hvor dyr på en række forskellige måder spiller en rolle i det pædagogiske arbejde – via fx rideterapi og besøgshunde. 'Faktisk kan arbejdet her skabe udvikling på alle områder. Det udvikler finmotorikken, når man fx skærer frugt ud i små stykker, og det træner logik, når man fx skal forholde sig til, at 20 fugle skal have mere mad end to – men det vigtigste er udvikling af sociale kompetencer og ansvarsfølelse', fortæller socialpædagog Lis Sørensen, der arbejder i et mini-zoo, der drives som meningsfuld beskæftigelse for mennesker med udviklingshæmning. I dette og kommende numre af Socialpædagogen ser vi nærmere på dyr som pædagogisk redskab

04 De fjer- og pelsklædte kan gøre en forskel

07 Ro på menneske og dyr

10 Smagsprøve på heste-meditation

12 Regnskoven i Viborg

15 PSYKIATRI
Nyt bostedsudspil fra forbundet

16 TIDLIG INDSATS

Der kan være mange grunde til, at et barn eller ung ikke kommer op og afsted i skole om morgenen – og der er derfor brug for vidt forskellige løsninger, hvis ungerne skal møde til tiden. De løsninger har socialpædagogerne Rasmus Møllerup og Susanne Drachmann Hansen i det sidste år leveret via et tilbud i Hvidovre Kommune, der går ud på at mindske fraværet blandt eleverne på to af kommunens folkeskoler. Morgenholdet, som de to socialpædagoger kalder sig, har indtil videre haft kontakt med i omegnen af 25 familier med et eller flere skolebørn med for meget fravær – og de har haft brug for hele den socialpædagogiske værktøjskasse

16 Morgenholdet hjælper børn i skole

20 PSYKIATRI

Han har arbejdet i psykiatrien i mere end 30 år – men først da DR tidligere på året sendte tv-programmerne 'Rebellen fra Langeland', blev Ole Sørensen med ét landskendt. I dag bliver han kimet ned af fagforbund, interesseorganisationer, politikere og lokale foreninger, der alle vil se rebellen og høre om hans noget alternative tilgang til arbejdet med socialt udsatte. Socialpædagogen var med, da Ole Sørensen besøgte Kreds Lillebælt

20 Fra bonderøv til landskendt rebel

23 HANDICAPPOLITIK
Vi skal passe på værdigheden

24 SOCIALPOLITIK
Lunken modtagelse af sociale mål

26 FØRTIDSPENSION
Rigide regler ændret

26 GENERATIONSSKIFTE
Er du fremtidens leder?

27 UDSATTE
Meget mere dem og os?

28 LÆSERBREVE

29 ARBEJDSMILJØ
Psykisk arbejdsskadede svigtes

DYR OG PÆDAGOGIK

Her på campus holder vi selv høns, og når jeg viser udenlandske studerende rundt, bliver de nærmest chokerede, når de ser hønsene

Doris Larsen, seniorlektor

De fjer- og pelsklædte kan gøre en forskel

Dyr kan spille en vigtig rolle i pædagogisk arbejde med såvel børn som voksne – og forskning peger da også på, at samvær med dyr kan have en positiv effekt

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Søren Kjeldgaard

Heste, kaniner, marsvin, gæs, hunde, katte, køer, akvariefisk, skildpadder, silkeaber og får. Der nævnes mange vidt forskellige dyr, når man på Tilbudsportalen læser om Danmarks sociale tilbud til mennesker med funktionsnedsættelser og sociale problemer, og det er ingen sjældenhed, at dyr indgår i arbejdet med fx udviklingshæmmede eller anbragte unge (læs mere i faktaboksen 'Dyr er ingen sjældenhed').

I en ny serie sætter nærværende fagblad fokus på dyr og pædagogik. I dette og kommende numre bringer vi en række reportager om socialpædagogisk arbejde med dyr – læs fx om ride-terapi, besøghunde og et mini-zoo, der drives

som meningsfuld beskæftigelse for mennesker med fx udviklingshæmning.

Men hvordan ser det ud i helikopterperspektiv? Hvordan kan man bruge dyr i pædagogisk arbejde? Hvad er de positive effekter? Hvad skal man passe på med? Og hvordan ser det ud i Danmark sammenlignet med i udlandet?

Det har vi søgt svar på hos tre vidt forskellige fagpersoner: En biolog, en forsker og en seniorlektor på pædagoguddannelsen.

Et fantastisk redskab

Vi starter med biolog Ulla Didriksen, der i dag er projektleder for Skoletjenesten Bornholm og åben skole samt censor på pædagoguddannelsen i faget værksted, natur og teknik – og som tidligere både har opbygget og udviklet Zoologisk Haves skoletjeneste, været naturvejleder og i perioder arbejdet på pædagoguddannelsen.

Ulla Didriksen er ikke i tvivl om, at dyr kan være et fantastisk redskab i pædagogisk arbejde.

– For mange år siden lavede jeg selv en undersøgelse af effekten af at have dyr på byggelejepladser, og det var virkelig noget, der havde betydning for børnene. Fx var der flere børn, der fortalte, at hvis de havde haft problemer i skolen, satte de sig og kælede med deres kanin – og fortalte kaninen ting, som ingen andre fik at vide. Og sådan er der jo fx også mange, der har det med hunde. Det, der er helt særligt ved dyr, er jo, at det er levende væsner. Derfor er der mange gode muligheder for at arbejde med empati, omsorg og ansvar, når man har med dyr at gøre – og man kan også arbejde med sociale kompetencer, når man fx skal finde ud af, hvem der skal gøre hvad for at passe dyrene, siger hun.

Ulla Didriksen påpeger også, at dyr kan være et godt 'fælles tredje', som man er sammen om.

– Jeg tænker fx, at det i en plejefamilie kan være et plus med en hund, som man sammen går tur

Diskuter på facebook

Del dine erfaringer med dyr og pædagogik

Indgår dyr i dit eget socialpædagogiske arbejde? Hvordan? Hvad er fordele og ulemper? Du må også meget gerne vise et billede af dyret/dyrene.

Deltag i debatten på facebook / se hvordan på www.sl.dk/facebook

med, og så måske også får snakket om vigtige ting på turen. Fra min tid i Zoo ved jeg, at når børn og unge fik lov at arbejde med de levende dyr, så blev de fokuserede og meget nærværende. Ofte oplevede vi børn, der kunne fortælle, hvad de havde oplevet med de levende dyr – flere år efter, når vi mødte dem ved en senere lejlighed.

De voksnes ansvar

Den store udfordring ved dyr er til gengæld også, at det er levende væsner som skal passes og plejes godt.

– Og man skal altid være bevidst om, at dyrene er de voksnes ansvar – eller, hvis det fx drejer sig om sindslidende eller handicappede: De ansattes ansvar. Man skal være helt sikker på, at dyrene har det godt.

Af samme grund vurderer Ulla Didriksen, at dyr er lidt mere udbredte på specialinstitutioner end i fx børnehaver.

– Når der er døgndækning eller i hvert fald weekenddækning, kan det være nemmere også at sikre, at dyrene bliver passet, siger hun.

Hverken Ulla Didriksen eller de andre fagpersoner har dog noget bud på, præcis hvor udbredt det er at inddrage dyr i det pædagogiske arbejde.

– Men jeg kunne i hvert fald godt tænke mig, at det blev mere udbredt. Som censor oplever jeg p.t. stort set ingen projekter, hvor de studerende ser på kæledyr som pædagogisk redskab – og det er ærgerligt, for der er så stort et potentiale, siger hun.

Hvad siger forskningen?

Karen Thodberg er biolog og seniorforsker på Aarhus Universitet, hvor hun bl.a. forsker i dyr, der bruges med et terapeutisk formål. Her har hun

gennemlæst forskellige undersøgelser af effekten ved samvær med dyr – men det er ikke så nemt at sige noget entydigt.

– Fx er der lavet nogle spørgeskemaundersøgelser, hvor man har prøvet at undersøge, om kæledyr har betydning for sundheden – og nogle af dem finder en sammenhæng, så folk med hund på forskellige parametre generelt er sundere end folk uden hund. Men det store spørgsmål er bare, om det er hunden, der er årsagen til forskellen, eller om alle dem med hund har noget andet til fælles. Fx kan det jo være, at dem, der har overskud til at have en hund, har det bedre end dem, der ikke orker at have en hund eller ikke har råd til det.

Én undersøgelse har dog fået Karen Thodberg til at spærre øjnene op. Kort fortalt handlede den

NÆRVÆR 'Det, der er helt særligt ved dyr, er jo, at det er levende væsner. Derfor er der mange gode muligheder for at arbejde med empati, omsorg og ansvar', fortæller biolog Ulla Didriksen.

Dyr er ingen sjældenhed

Det er svært at få et præcist overblik over hvor mange, der arbejder socialpædagogisk med dyr – men en søgning på Tilbudsportalen viser, at dyr ikke er en sjældenhed. Tilbudsportalen giver et samlet overblik over alle sociale tilbud i Danmark for mennesker med funktionsnedsættelser eller sociale problemer, og en fritekstsøgning viser, at ordet 'dyrehold' indgår i beskrivelsen af 87 tilbud, mens 33 tilbud nævner 'kaniner' og 63 tilbud omtaler 'høns'. Ordet 'ridning' nævnes i 298 beskrivelser. Når det gælder tilbud til børn og unge, er det næsten en femtedel af tilbuddene, der omtaler ridning – nemlig 168 ud af 887 tilbud.

I alt omtaler Tilbudsportalen 887 tilbud for børn og unge, 2.806 tilbud for voksne og 455 tilbud for ældre.

Det er for firkantet at sige, at alle mennesker har glæde af at være sammen med dyr – men for nogle mennesker kan det have en positiv effekt

Karen Thodberg, seniorforsker

om en gruppe børsmæglere, der alle havde en presset hverdag og for højt blodtryk. Ingen af dem havde haft hverken hund eller kat i de seneste år og nu blev der trukket lod, så nogle fik en hund eller en kat – og andre ikke fik noget dyr.

– Og efter tre måneder lavede man så en test, hvor børsmæglerne skulle udføre en opgave under pres – fx at holde en tale – og den gruppe, der havde haft et dyr, reagerede med mindre stress end den gruppe, der ikke havde haft et dyr.

Biologiske effekter

Der er også en række andre undersøgelser, der viser, at sker noget fysiologisk i samværet med dyr. Fx at mange mennesker udskiller nogle af de samme stoffer, når de rører ved dyr, som også udskilles, når man ammer eller berører et menneske.

– Det drejer sig især om stoffet oxytocin, der udskilles, når man har hudkontakt og som fx

er det stof, der får mælken til at strømme, når man begynder at amme. Og det er jo lidt sjovt, at kroppen kan stimuleres til at udskille oxytocin på tværs af racer, så det ikke kun kommer, når man rører ved et andet menneske, men også når man rører ved en hund.

Som eksempel på sociale effekter nævner Karen Thodberg en undersøgelse, der viste, at ældre på et plejehjem tog på i vægt, efter at de havde fået akvariefisk i spisestuen.

– Mange ældre har jo problemer med appetitten, men når man sidder sammen og kigger på fisk, får man måske lidt mere kontakt med hinanden – og så spiser man måske lidt mere, siger Karen Thodberg.

Hun nævner også en anden social effekt ved dyr, som mange hundeejere sikkert kan nikke genkendende til, nemlig at man nogle gange nemmere får kontakt med andre mennesker, når man kan indlede samtalen ved at tale om dyret eller dyrene.

På baggrund af de mange forskellige forskningsresultater konkluderer Karen Thodberg:

– Det er for firkantet at sige, at alle mennesker har glæde af at være sammen med dyr – men for nogle mennesker kan det have en positiv effekt.

Specielt for Danmark

Vi slutter med seniorlektor Doris Larsen fra University College Syd. Som international koordinator for bl.a. udenlandske studerende har hun erfaret, at det langt fra er i alle lande, at dyr bliver inddraget i pædagogisk arbejde på samme måde som i Danmark.

– Her på campus holder vi selv høns, og når jeg viser udenlandske studerende rundt, bliver de nærmest chokerede, når de ser hønsene. 'Oh my God', kan de fx finde på at sige. Og de synes, det er meget, meget mærkeligt, når vi fx besøger en børnehave, der har dyr. Det er slet ikke naturligt for dem, at der kan være dyr på en læreanstalt eller en institution.

For øjeblikket er i alt otte studerende fra Ungarn, Kina, Spanien og Belgien på besøg – og tidligere har der været gæster fra mange andre lande.

– Men vi får ingen studerende fra Sverige og Norge, for Danmark er ikke eksotisk nok for dem, siger Doris Larsen med et smil. Derfor er hun i tvivl om, hvorvidt nordiske studerende måske ville være mere vant til en cocktail af dyr og pædagogik.

– Jeg ved ikke hvorfor, det er mere almindeligt at inddrage dyr i pædagogisk arbejde i Danmark end i andre lande, men jeg ved, at Danmark også er et af de lande i verden, der går mest op i økologi. Måske er der en sammenhæng? ■

Har 'grøn omsorg' en fremtid i Danmark?

I Norge er socialt arbejde på gårde sat i system, så gårdbrugene godkendes og kvalitetsikres i den landsdækkende ordning 'Inn på tunet', der tilbyder såkaldte 'velfærdstjenester på gårde' til såvel børn og unge som funktionshæmmede, ældre og misbrugere. Konkret kan det fx handle om anbragte børn i aflastning, der fodrer dyr – eller ældre demente, som går ud i naturen og plukker bær. Målet er altid mestring, udvikling og trivsel.

Nu vil biolog og seniorforsker Karen Thodberg undersøge, om der eventuelt kan være basis for at gøre noget lignende i en dansk sammenhæng.

– Jeg synes, det er alle tiders idé, fordi man både kan gøre noget godt for beskæftigelsen i landområder – og samtidig udvikle nogle gode sociale tilbud, siger hun.

Karen Thodberg er selv med i et netværk af nordiske forskere, der beskæftiger sig med såkaldt Green Care, der jo direkte oversat betyder 'grøn omsorg', og handler om at kombinere socialt arbejde med fx natur, dyr eller landbrug. Og til november vil hun arrangere en konference om Green Care i Danmark – med deltagelse af fagfolk, eksperter og praktikere inden for området.

Datoerne er sat til 15. og 16. november, hvor den 15. november kun bliver for forskere og den 16. november også er for andre faggrupper.

Yderligere oplysninger kan fås ved at sende en mail til Karen Thodberg på karen.thodberg@anis.au.dk

Læs mere om det norske initiativ på www.innpatunet.no

DYR OG PÆDAGOGIK

Ro på menneske og dyr

Når man får kontakt med en hest, kan man også få kontakt med sig selv og fx arbejde med mod og empati. Det er en del af filosofien bag rideterapi, som Marie-Louise Demant underviser i

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Søren Kjeldgaard

Tror du ikke, vi skal satse på at få dit nervesystem til at falde lidt ned? Og finde en glæde, der kommer indefra? Underviser i rideterapi, Marie-Louise Demant, kigger på sin elev, Berit Skjoldstrup, der i dag skal være i rollen som klient.

– Jo... jo, det er det, jeg har brug for.

Regnen slår mod staldens tag, og trillebøren med hestepærer sender duftsignaler ud. De to kvinder står midt i en flok af forskelligfarvede, islandske heste.

– Hvem vælger du i dag, spørger Marie-Louise Demant.

– Hende der, siger Berit Skjoldstrup og peger på en fin hoppe, der står lidt væk fra de andre. Det kan være en del af rideterapien, at klienten selv vælger sin hest, og ofte er det et dyr, klienten kan spejle sig i.

– Sketla, siger Marie-Louise Demant.

– Hun er også fin.

Med rolige bevægelser lægger Marie-Louise Demant hovedtøjet på hesten og fører den ind i en boks.

Dyr og pædagogik

I en ny artikelserie sætter Socialpædagogen fokus på dyr i socialpædagogisk arbejde. Hvis du selv har input og ideer til emnet, kan du kontakte journalist Maria Rørbæk på mrk@sl.dk

Når man rører ved en hest, sætter det gang i nogle kemiske processer i hjernen på samme måde, som når en mor ammer sit barn eller ved dejlig elskov. Det samme sker også, når man rører ved andre dyr, men der er noget særligt ved hesten, fordi den er så stor

Marie-Louise Demant, underviser i rideterapi

- Hvordan har du det nu, Berit, spørger hun.
- Jeg føler en uro i kroppen, svarer Berit Skjoldstrup, der tidligere har været sygemeldt med stress og stadig døjer med eftervirkningerne.
- Hvordan mærker du den uro?
- Jeg mærker en sitren... I hænderne... Og i fødderne, svarer Berit Skjoldstrup.

Urolig hest

Hesten virker også en lille smule urolig.

Den rejser ørerne og bevæger sig frem og tilbage.

- Godt! Så mærker du dine fødder. Og trækker vejret dybt ind. Du fylder hele dit system op og sender al din stress ud, siger Marie-Louise Demant.

Hun lukker selv øjnene og trækker vejret lige så dybt og roligt, som hun beder Berit Skjoldstrup om at gøre.

- Sådan Berit, så lægger du din højre hånd helt op på Sketlas nakke, og din venstre ned til mankebenet. Og så trækker du vejret ind...

Mens Berit Skjoldstrup holder på hesten, begynder den tilsyneladende at slappe af. Sænker ørerne. Trækker vejret roligere.

- Sådan, Berit, hvad sker der inde i din egen krop nu, spørger Marie-Louise Demant.

Berit Skjoldstrup tænker sig lidt om.

- Jeg falder ned. Jeg falder ned ligesom Sketla gør.

Bygger oven på egen faglighed

Marie-Louise Demant har i 25 år undervist i pædagogik på Hindholm Socialpædagogiske seminarium. Nu er hun pensioneret, og bruger en

del af sit liv på Skolen for rideterapi, som hun driver sammen med psykolog Gerd Weber. Sammen underviser de fx socialpædagoger.

- Alle elever på skolen har som minimum en mellemlang videregående uddannelse, og så er ideen, at vi med rideterapien bygger oven på den faglighed, eleven har i forvejen. Nogle socialpædagoger er lidt imod ordet terapi, men man kunne egentlig bare sige, at vi arbejder med at skabe en hesteassisteret udvikling. Det kan fx handle om at hjælpe mennesker med angst, stress eller selvska-dende adfærd, siger Marie-Louise Demant.

Når der som i Berit Skjoldstrups tilfælde er symptomer på stress, handler det bl.a. om at finde ro ved hjælp af kontakten med hesten.

- Når mennesker har stress og posttraumatisk stress, er den del af hjernen, som vi kalder den følende hjerne, hele tiden i flugtberedskab. Der er blevet dannet nogle hjernebaner, som går den vej, og det gælder om at danne nogle nye hjernebaner – men det kan være umådeligt svært. Man kan ikke gøre det som en viljesakt, så i stedet skal det ske ved at vække det empatiske system, fortæller hun, og her kommer hesten ind i billedet.

- Når man rører ved en hest, sætter det gang i nogle kemiske processer i hjernen på samme måde, som når en mor ammer sit barn eller ved dejlig elskov. Det samme sker også, når man rører ved andre dyr, men der er noget særligt ved hesten, bl.a. fordi den er så stor. Det gør det fx også muligt at arbejde med mod, fordi man mærker sit mod, når man er sammen med så store dyr, siger Marie-Louise Demant.

Stor følelhjerne

Som stressramt kan det endvidere være svært at komme i kontakt med sin egen krop og følelser, fordi man i for høje grad er 'oppe i hovedet' – og også her kan hesten hjælpe.

- Hesten har jo en meget stor følelhjerne og en lille tænkehjerne, så når man kommunikerer med hesten, bruger man også sin egen følelhjerne og er jo fx nødt til at kommunikere med kropssprog. Det har også betydning, at hesten er et flokdyr, så den er vant til at indgå i samspil, siger Marie-Louise Demant.

Bevidst nærvær og meditation er også en vigtig del af den rideterapi, hun underviser i, og det handler om at være i kontakt med naturen.

Uden for stalden står regnen ned i stride strømme, men det stopper ikke Marie-Louise Demant og Berit Skjoldstrup.

– Det er en del af rideterapien, at vi er ude i alt slags vejr og tager vejret, som det er, siger Marie-Louise Demant.

Hun beder Berit Skjoldstrup sætte sig i sadlen, og går selv ved siden af med en hånd på tømmen. Andre gange er hun også selv til hest, men i dag er der fokus på langsommelighed og ro.

– Sketla mangler en sko, så i dag får vi lyden af tre sko mod asfalt, siger Marie-Louise Demant.

Dung-ga-dung.

Dung-ga-dung.

Dung-ga-dung.

– Prøv at lytte til det. Prøv at lytte til skoene mod asfalten, siger Marie-Louise Demant.

Dung-ga-dung.

Dung-ga-dung.

Dung-ga-dung.

– Lad kroppen høre rytmen. Lad hele kroppen føle hele rytmen, siger Marie-Louise Demant.

Nærvær

Bagefter fortæller Berit Skjoldstrup, at det var en utrolig dejlig oplevelse.

– Fordi jeg før har været stresset, kan jeg godt have svært ved at finde ro og være nærværende – og det hjælper rideterapien mig til. Hesten er der bare. Den er bare sin natur. Og det hjælper også mig til bare at være.

Berit Skjoldstrup har reddet helt fra barnsben og også inddraget heste i sit arbejde som socialpædagog – fx på et botilbud for psykisk syge.

– Dengang så jeg mere hestene som en form for fælles tredje, men gennem uddannelsen er jeg blevet mere opmærksom på, hvordan hestene på en helt særlig måde kan være med til at skabe udvikling. Fx i forhold til det, Marie-Louise fortæller om hjernen. Bl.a. sætter det jo gang i spejlneuronerne, når man spejler sig i hestens ro.

To sessioner med rideterapi er aldrig ens – det afhænger altid af, hvad klienten har behov for.

Denne dag beder Marie-Louise Demant Berit Skjoldstrup ride med lukkede øjne og sanser, mens hun søger efter tre ting, hun kan gøre godt for sig selv.

De tre ting er en hemmelighed, men Berit Skjoldstrup fortæller bagefter, at svaret ligesom kom af sig selv.

– Jeg tænkte det ikke. Det var der bare. Det er meget svært at forklare, siger hun.

Så når de tilbage til folden.

– Om lidt skal du stige ned af Sketla og slippe hende fri for også selv at mærke friheden, siger Marie-Louise Demant.

– Vil du love dig selv, at gøre det, der er godt for dig selv, spørger Marie-Louise Demant.

Berit Skjoldstrup nikker, mens tårerne strømmer ned ad hendes kinder.

– Så læg din hånd på dit hjerte, og lov dig selv, at du vil gøre det.

– Ja, siger Berit Skjoldstrup og lægger venstre hånd på hjertet.

– Det lover jeg. Jeg lover det. ■

OVERVINDELSE For 25 år siden blev Marie-Louise Demant sparket af en hest, og derfor har hun glasøje og er delvist lammet i den ene side. 'Men det har aldrig fået mig til at overveje at holde op med at ride. Situationen opstod, fordi jeg selv var presset og stresset – og det har lært mig, at man altid skal have ro på sig selv, når man er sammen med en hest. Det er aldrig hestens skyld'.

Læs mere på

www.skolenforrideterapi.dk

Smagsprøve på heste-meditation

Socialpædagogens udsendte prøvede selv en heste-meditation. Det var en helt særlig oplevelse

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

’Kom med! Så finder vi hestene’. Rideterapeut Marie-Louise Demant fører an. Ned ad de mudrede skråninger bag hendes hus. Socialpædagogens udsendte har bedt om lov til selv at prøve en af de øvelser, der hører hjemme i rideterapien – for én ting er at se, hvordan det ser ud udefra. Noget andet at opleve det indefra.

– Mærk dine fødder, siger Marie-Louise.
– Prøv at gøre dig tung, så du mærker underlaget.

Jeg tænker, at der er sten i bunden af de grønne gummistøvler og bevæger mig langsomt ind i skoven.

– Træk vejret dybt ind. Med næsen, siger Marie-Louise Demant.

– Hvad minder denne her duft dig om?
Jeg snuser ind.

I begyndelsen vækker duften af regnvåd jord og efterår minder om...

Ingenting.
Og så!

Er jeg tilbage i skoven bag min fars hus, hvor hestene græssede i folden.

– Så det minder dig om at være barn, siger Marie-Louise Demant.

Jeg nikker.
– Er du vant til heste, spørger hun.
– Næh...

– Til at meditere?
– Næh...

– Nå... Så kom!

Inde mellem stammerne finder vi hestene.

Marie-Louise Demant giver en af dem hovedtøj på.

– Sådan! Nu ved han, at jeg vil ham noget, siger hun.

Marie-Louise Demant binder tømme om et træ, og stiller sig, så vi har hesten imellem os.

– Læn dig ind mod ham og læg dine hænder på hans ryg, siger hun.

Jeg træder et skridt nærmere. Mærker hestens store, lysebrune mave mod min krop og dens hestehår under mine håndflader. Marie-Louise Demant lægger sine egen hænder oven på mine og lukker sine øjne.

Jeg gør det samme, og så står vi der.
Menneske, dyr og menneske.

– Træk vejret dybt ind, siger Marie-Louise Demant.

– Træk lys og kærlighed ind. Og pust al stress ud. Jeg gør som hun siger.

Trækker lys og kærlighed ind. Puster stress ud.
– Træk vejret med hjertet, siger hun.

– Jeg ved godt, at det kan man ikke. Men forestil dig, at du gør det. Træk vejret med dit gode, fine hjerte, der hvor dit hjerte er.

Og så fylder jeg hjertet med luft. Helt op til randen. Og slipper igen.

Fylder hjertet med luft. Tømmer det igen.
Fylder og tømmer.

– Mærk hesten, siger Marie-Louise Demant.

– Mærk at han bevæger sig. Mærk at han flytter det ene ben.

Ja, det gør han. Det store dyr rykker sig en smule, men ikke på en urolig måde.

– Han ved godt, at vi er her, og at vi vil ham noget godt, siger Marie-Louise Demant.

Jeg lægger mit hoved på hestens ryg. Mærker hans ru hår mod min pande. Marie-Louise Demant lægger sine hænder på min nakke.

– Forestil dig engang, hvor du oplevede den totale fred. Mærk følelsen af total fred, siger hun.

Jeg snuser hestens duft ind og har ikke lyst til at forestille mig andet end det her. At stå i en regnvåd skov. Med en rolig, rolig hest.

Uden egentlig at tænke på noget.

Så det gør jeg.

Dufter hestens duft. Mærker hårene mod min pande.

– Og så... Når du så er klar... Så må du gerne åbne øjnene og komme tilbage.

Langsomt åbner jeg øjnene. Ser ned på det rolige dyr. Klapper ham et par gange på ryggen. Undrer mig over, at jeg ikke ved, hvad han hedder.

– Tumi, siger Marie-Louise Demant.

– Tumi, hedder han... Og øvelsen... Øvelsen

kan du læse i bogen 'Behandling af stress, angst og medicin uden brug af medicin og terapi'. ■

Træk vejret ind med hjertet. Jeg ved godt, at det kan man ikke. Men prøv at forestil dig, at du gør det. Træk vejret ind med dit gode, fine hjerte, der hvor dit hjerte er

Marie-Louise Demant,
rideterapeut

DYR OG PÆDAGOGIK

Regnskoven i Viborg

Silkeaber, padder og papegøjer spiller en vigtig rolle for pædagogikken på et beskyttet værksted uden for Viborg. Det handler om alt fra motorik til mening, ansvar og relationsopbygning

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Kissen Møller Hansen

Den store papegøje sidder på lågen. Lige der, hvor Jens Peter Christensen skal åbne. 'Vil du gerne ud', spørger han. 'Det kommer du ikke'. Med pegefingern gør Jens Peter Christensen tegn til fuglen, der forstår og hopper til venstre.

– Værsgo, siger Jens Peter Christensen og rækker en jordnød frem.

– Tak, siger papegøjen med dyb stemme.
– Tak. Goddag!

Det er mandag formiddag på det beskyttede værksted Væksthuset, der er en del af Trepas i Viborg. Her arbejder to socialpædagoger og to værkstedsassistenter med at skabe en meningsfuld hverdag for Jens Peter Christensen og 20 andre mennesker med udviklingshæmning og andre udfordringer – og her kommer såvel børnehaver som børnefamilier og pensionistgrupper på besøg for bl.a. at se på silkeaber, skildpadder og en hel masse fugle.

– Rent pædagogisk giver det rigtig meget at arbejde med dyr, siger Lis Sørensen, der er uddannet pædagog.

– Faktisk kan arbejdet her skabe udvikling på alle områder. Det udvikler finmotorikken, når man fx skærer frugt ud i små stykker, og det træner logik, når man fx skal forholde sig til, at

20 fugle skal have mere mad end to – men det vigtigste er udvikling af sociale kompetencer og ansvarsfølelse, samtidig med at arbejdet giver meget mening og indhold.

Oplærer hinanden

Brugerne – eller medarbejderne, som de kaldes på Trepas – er sammen i små hold på to personer, der har ansvaret for en bestemt gruppe dyr.

Jens Peter Christensen er sammen med Hanne Kirkelund, der tømmer papegøjernes vandskål i Jens Peter Christensens spand.

– Det er rigtig godt at være to, siger hun.

– Han hjælper mig. Og jeg hjælper ham. Og når jeg er syg, passer Jens Peter fuglene. Og når Jens Peter er syg, passer jeg dem.

Hun ser på den store papegøje.

– Er det ikke rigtigt, spørger hun og nikker.

– Er det ikke rigtigt?

Og så efterligner papegøjen hendes bevægelser, så de nikker i takt.

Værkstedsassistent Britta Nielsen, der er uddannet gartner, fortæller, at de ansatte er meget bevidste om at skabe rammer, hvor medarbejderne lærer hinanden at kende.

– Når der kommer en ny, gør vi meget ud af, at det er en af de erfarne, der lærer den nye op – ligesom de løbende kan lære hinanden nye ting. Fx er der en af medarbejderne, der gerne vil lære at stå i kassen – og så har vi aftalt, at han skal læres op af en af de andre. Og så holder jeg mig i baggrunden og blander mig så lidt som muligt, siger hun.

I det hele taget er det en vigtig del af pædagogikken, at de ansatte om muligt trækker sig og overlader ansvaret til medarbejderne.

Lis Sørensen fortæller stolt om en gammel dame, der en dag var på besøg og kom hen til hende:

– Hun sagde: 'Hvis det er meningen, at de skal føle, at det er deres sted – så er det lykkedes for jer', og så blev jeg rigtig glad. Det kan være en udfordring at skabe nok arbejdsopgaver til 21 mennesker, og selvom det nogle gange ville være meget nemmere at gøre ting selv, så skal vi 'sidde på hænderne'.

Aktiviteter som madhold, gåture og svømmehalsbesøg er derfor også en del af arbejdsdagen – ligesom der også er tradition for, at man kan invitere sine kollegaer til kaffe.

– Så tager vi på hjemmebesøg i botilbuddet eller lejligheden, og det er med til at skabe nogle

kontakter, så nogle medarbejdere fx også begynder at ses om aftenen, fortæller Britta Nielsen.

Pligtfølelse

Ruben Møller, der også er uddannet pædagog, har kun været ansat i Væksthuset i nogle måneder, og han hæfter sig ved, hvor meget livsindhold det giver at arbejde med dyr og planter, der jo er afhængig af pasning og pleje.

– Mange af medarbejderne har en helt speciel pligtfølelse over for dyrene. De føler virkelig, at de gør en forskel og tager ansvar for de forskellige opgaver. Og mange har et helt specielt forhold til lige deres dyr, fortæller han.

En af dem er Ellen Margrethe Andersen, der har ansvaret for den rødnebbede tukan hr. Henning.

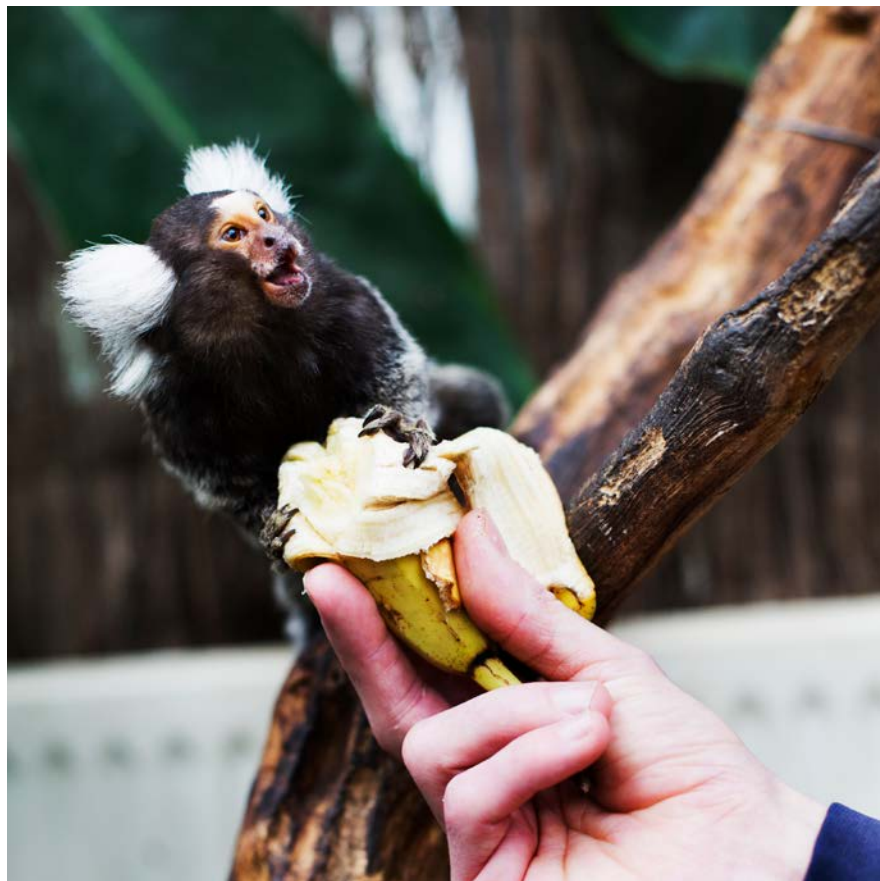
BACK-UP Personalet prøver at holde sig i baggrunden og overlade ansvaret for pasningen til Ellen Margrethe Andersen og de andre medarbejdere – men når der sker noget uforudset og kompliceret, må personalet træde til. Det var fx tilfældet dengang, tukanen fløj ud af buret og alle medarbejderne måtte gå til kaffepause, mens personalet fangede fuglen.

Fakta om Væksthuset

Væksthuset ligger i Hald Ege – lige uden for Viborg. Der er åbent fire dage om ugen – heriblandt om søndagen, hvor især børnefamilier kigger forbi.

Ingen har tal på det nøjagtige antal besøgende, for flere børnehaver har fx årskort, men personalet skyder på, at det ligger i omegnen af 3-4.000 besøgende om året. Der tages entre, men stedet er ikke økonomisk afhængigt af entréindtægterne.

Læs mere på www.kortlink.dk/kbse

FOR BØRN I Væksthuset kan børnehavebørn både opleve dyrene tæt på og se, hvordan de udviklingshæmmede medarbejdere har ansvaret for at passe dem.

Også han får en nød, som hun rækker frem til hans næb.

– Drrr....., lyder det fra hr. Henning.

– Jeg er ved at lære ham at komme over på hånden, forklarer Ellen Margrethe Andersen.

– Drr..., svarer hr. Henning.

Hr. Hennings bur står inde i selve 'junglen', der er et kæmpestort drivhus fyldt med grønne planter, der spænder fra kaffeplanter til bananpalmer og japanske cypresser. Her kravler silkeaberne frit omkring og fiskene svømmer i den lille dam.

Ellen Margrethe Andersen er rigtig glad for sit arbejde.

– Jeg tøvs, at det er godt at være her, siger hun på klingende jysk.

– Jeg kan bedst lide at komme ud at møde nogen. Det der med at sitte derhjemme – det passer mig ikke. Jeg vil helst ud i det blå, som man siger.

Kontakt med omverdenen

I den anden ende af junglen er Jacob Møllegaard ved at fodre silkeaberne. Håndfladen er strakt ud, og han har lagt små stumper banan klar.

En efter en klatrer silkeaberne ned fra varmerørene for at tage et stykke.

– Det her gør jeg især, når der kommer børn, fortæller han.

Og det gør der tit.

Da Væksthuset åbnede for 12 år siden var det planen, at andre udviklingshæmmede skulle komme og få en oplevelse – men i dag har det vist sig, at stedet især benyttes af børnehaver, pensionister og børnefamilier, og det er bl.a. muligt at holde børnefødselsdag.

– Jeg kan godt lide, når der kommer børn. Det er godt, at de kan komme og se, hvordan udviklingshæmmede arbejder, siger Jacob Møllegaard.

Det er værkstedsassistent Per Eriksen helt enig i.

– Når vi fx får besøg af en børnehave eller en gruppe pensionister, bliver de altid vist rundt, og vi fortæller, hvem vi er – og hvorfor vi er her. I stedet for, at mennesker med udviklingshæmning kun er nogen, børnene ser i byen og måske er bange for, oplever de her, at mennesker med udviklingshæmning er søde og nogen, der kan noget. Og det giver status, når medarbejderne fx viser, hvordan de fodrer dyrene.

Ros fra besøgende

Britta Nielsen fortæller, at hun ofte får positive kommentarer fra gæsterne.

– Der er mange, der siger, at de er glade for at betale skat til sådan noget, og der er en bestemt sætning, jeg hører igen og igen – især fra pensionister. Og det er: 'Hvor er det godt, der er sådan et sted, for sådan nogle mennesker'. Jeg synes, det er fantastisk, at vi på den her måde får formidlet en kontakt mellem medarbejderne og omverdenen – for ellers kan det jo nemt blive sådan, at mennesker med udviklingshæmning kun taler med pædagoger og andre ansatte og så deres familie. Og som en sidegevinst betyder det også, at vores arbejde bliver synligt. Det er nemt at spare og skære ned på tilbud for handicappede, hvis folk ikke ved, hvad det er – men jeg er sikker på, at hvis det her sted blev lukket, ville der lyde et ramaskrig fra alle de mennesker, der har været her og kender os.

Ude foran papegøjernes bur hænger et stort advarselsskilt:

'Stik ikke fingrene ind! Vi bider hårdt', står der.

Men det skræmmer hverken Hanne Kirkelund eller Jens Peter Christensen.

– Skal du have en til, spørger Hanne Kirkelund og rækker en jordnød frem.

Og det skal papegøjen Bent.

Han hopper hen til hende, og knuser skallen med næbbet.

– Sådan, ja. Du er dygtig. Så dygtig. Skal du have en til, spørger Hanne Kirkelund, mens Jens Peter Christensen fylder madskålen med flere nødder og fuglefrø.

Personalet er back-up og går altid en runde sidst på dagen for at sikre, at alle dyr har fået mad og vand – men ellers er det medarbejderne, der står for al pasning og pleje. Og i personalets øjne er det måske med til at skabe en rummelig og omsorgsfuld kultur. Som Britta Nielsen udtrykker det:

– Vi skal tage os af dyrene, men vi skal også tage os af hinanden. ■

PSYKIATRI

Nyt bostedsudspil fra forbundet

Efter drabet på Lindegården vil bl.a. Danske Regioner og en række kommuner etablere en ny type botilbud. Socialpædagogerne spiller nu ind med et konkret forslag, der lægger vægt på høj faglighed og hensyn til borgernes menneskerettigheder

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Vi er nødt til at introducere det lille ord, som ingen danskere bryder sig om: tvang'. Sådan sagde formanden for Danske Regioner, Bent Hansen (S), da han i Politiken introducerede Danske Regioners bud på en løsning på problemer med vold og misbrug på danske botilbud: Oprettelsen af en ny type psykiatrisk institution, der skal være en mellemform mellem det psykiatriske hospital og det socialpsykiatriske botilbud.

Her skal det være muligt at fastholde borgere, der er udskre-

vet fra hospitalet, i behandling for både psykisk sygdom og misbrug – og for at kunne gøre det, skal loven ændres, så personalet på den nye institutionsform får en række beføjelser, der i dag ikke er tilladt på botilbud, hvor udgangspunktet er støtte og motivation.

– Adskillige hundrede har brug for en mere håndfast tilgang, ellers bliver de holdt fast i deres misbrug, og så kommer de ingen steder, sagde Bent Hansen til Politiken.

Siden har såvel en række kommuner også argumenteret for behovet for en ny type institution, der kan fungere som mellemstation mellem hospital og botilbud.

Og nu spiller også Socialpædagogerne ind med et bud på, hvordan en sådan mellemstation bør være. Men her slås det fast, at der ikke må anvendes mere tvang end højst nødvendigt.

– For os er det altafgørende, at vi på samme tid fastholder fokus på de psykisk syge borgers behov og menneskerettigheder – og samtidig sikrer de ansattes arbejdsmiljø. Herunder

at risikoen for vold minimeres, siger Socialpædagogernes næstformand Verne Pedersen.

Fokus på borgeren

Hun advarer mod en retorik, hvor psykisk syge gøres til 'monstre'.

– Uanset omfanget af borgers vanskeligheder og handlinger, skal der altid anlægges en anerkendende og individuel tilgang til borgeren – og det er hensynet til borgeren, der skal være udgangspunktet for indsatsen. Hvis der skal etableres et særligt tilbud mellem hospitalspsykiatri og botilbud, må det ikke blive et opbevaringssted uden udvikling og perspektiv. Det skal være et tilbud af høj kvalitet og med fokus på den enkelte borger, siger hun.

Socialpædagogerne spiller ind med fem punkter, der bør opfyldes i etableringen af en 'mellemstation':

For det første skal etableringen ske på baggrund af tilstrækkelig viden, så der laves en analyse af behovet – herunder en afdækning af de redskaber og metoder, der tænkes anvendt.

For det andet skal de rette kompetencer og fagligheder være til stede på tilbuddet, så der både kommer socialpædagogisk og sundhedsfagligt personale – og så der både er tilstrækkelig psykologisk og psykiatrisk kapacitet.

For det tredje må der ikke anvendes mere magt end højst nødvendigt, og anvendelsen af magt og tvang bør følges af omfattende regler om registreringer og indberetninger.

For det fjerde skal visiteringen både kunne ske via psykiatrien og via den sociale indsats.

Og for det femte skal der laves en analyse af, hvad der skal til for bedst muligt at hjælpe borgere, der både har en psykisk sygdom og et misbrug.

– Mere tvang kan lyde som den nemme og hurtige løsning, siger Verne Pedersen.

– Men vi mener, at der skal andet og mere til. Og at fokus først og fremmest bør være på at udvikle den rette faglighed med de rette kompetencer. Herunder at der bliver en tilstrækkelig høj normering og tilstrækkeligt gode rammer for løbende at udvikle fagligheden. ■

Landskonference for familieplejere

14. september kl. 9.30 – 17.15 2016 på Comwell Middelfart

Kom og mød andre familieplejere, forskere, socialtilsynet, Socialstyrelsen og en række praktikere på området. Landskonferencen afholdes som en endagskonference til en fordelagtig pris, så gå ikke glip af muligheden for at få masser af faglig sparring og ny viden.

Tilmeldingsfrist: 8. juli 2016

Yderligere oplysninger og tilmelding: www.sl.dk/familieplejere2016

TIDLIG INDSATS

Vi har forældre i projektet, der på grund af fx en depression selv har meget svært ved at stå op om morgenen og hjælpe deres børn afsted. Her kan en løsning være en aftale om, at forældrene sender en sms til en af os, når de er stået op – og hvis vi ikke får sms'en, ringer vi

Susanne Drachmann Hansen, socialpædagog

Morgenholdet hjælper børn i skole

I Hvidovre træder to socialpædagoger til, når folkeskoleelever har for meget fravær – og så går et detektivarbejde i gang. Hvad er årsagen til fraværet? Og hvordan kan det mindskes?

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Illustration: Gitte Skov

Hvorfor har 7-årige 'Mik', 15-årige 'Ali' og 10-årige 'Isabella' alt for meget fravær? Og hvad skal der til for, at de passer deres skole? Siden maj 2015 har socialpædagogerne Rasmus Møllerup og Susanne Drachmann Hansen arbejdet i et nystartet tilbud i Hvidovre Kommune, der går ud på at mindske fraværet blandt eleverne på to af kommunens folkeskoler – og de har haft brug for hele den socialpædagogiske værktøjskasse.

– Først og fremmest taler vi aldrig om pjækkeri. Vi taler om fravær. For der er altid en grund til, at et barn ikke kommer i skole. Og den grund skal vi finde, siger Rasmus Møllerup.

– Og derfor er udgangspunktet altid relationen. For uden en god relation får vi ikke noget at vide – og når vi ikke kender årsagen til fraværet, kan vi ikke finde løsningen, siger Susanne Drachmann.

Morgenholdet, som de to socialpædagoger kalder sig, har indtil videre haft kontakt med i omegnen af 25 familier med et eller flere skolebørn med for meget fravær. Og de starter altid med en samtale med såvel forældre som elev.

– Det er et frivilligt tilbud til familierne, og vi lægger meget vægt på, at vi ikke skriver noget ned om familierne. Vi er et værktøj for dem, siger Susanne Drachmann.

Hun og Rasmus Møllerup understreger, at der kan være vidt forskellige årsager til børnenes

fravær – og at der derfor er brug for vidt forskellige løsninger.

– I nogle tilfælde har forældrene nogle fysiske og psykiske vanskeligheder, der gør, at de ikke kan give deres børn den støtte, som andre forældre giver. I andre tilfælde kan der være tale om det, man almindeligvis kalder en 'velfungerende familie', men hvor der alligevel er brug for en særlig indsats, siger Rasmus Møllerup.

Byggede en snemand

7-årige Mik er et af de børn, der har fået hjælp af Morgenholdet. Han går i første klasse og kom næsten altid for sent. Da Rasmus Møllerup og Susanne Drachmann Hansen holdt møde med hans far, viste det sig, at faderen på grund af en række handicaps ikke selv kunne følge ham i skole om morgenen, og Mik blev derfor selv sendt afsted med skoletasken på ryggen.

– Jeg besluttede at følge ham i skole de første fjorten dage for dels at lære ham at kende, dels at finde ud af, hvad der gik galt på skolevejen, for hans far sagde, at han altid sendte ham afsted til tiden – og alligevel kom han for sent. Det viste sig, at Mik er sådan en dreng, der altid lige finder på noget. Så skal han rode i jorden med en pind. Så ser han noget sjovt på vejen. Og i løbet af de fjorten dage trænede jeg ham i, at når han går til skole, så er det altså afsted. Den vej!, siger Susanne Drachmann Hansen.

Sammen med Rasmus Møllerup møder hun hver dag op på de to skoler, der er involveret i tilbuddet, og her holder de øje med, om de børn, der er tilknyttet Morgenholdet, er mødt op. Og da de fjorten dage var gået, holdt Susanne Drachmann Hansen selvfølgelig også øje med Mik. På årets første snevejrsdag mødte han ikke op, og så ringede hun med det samme til faren.

– Han er gået i skole, fik hun at vide.

Og så måtte Susanne Drachmann Hansen ud og lede efter Mik på den skolevej, som hun jo

6

Jeg synes, det er overskudsagtigt at have fokus på det forebyggende. Der er så mange, der laver brandslukning – det er dejligt, at vi kan gå ind og hjælpe før, det går rigtig galt

Rasmus Møllerup, socialpædagog

kendte. Og sørme om han ikke stod og klappede på en snemand.

– Og så måtte jeg jo gå hen og sige: 'Hej Mik!'
Og: 'Kom! Det har ringet ind. Du skal hen på skolen.'

Støtte til forældrene

I dag er Mik næsten altid på plads, når skoledagen starter.

– Og det har nok også noget at sige, at hans far er blevet mere opmærksom på, hvor vigtigt det er – så han får ham sendt afsted til tiden, siger Susanne Drachmann Hansen.

I det hele taget betyder forældrenes rolle meget, når det drejer sig om yngre børn.

– Vi har forældre i projektet, der på grund af fx en depression selv har meget svært ved at stå op om morgenen og hjælpe deres børn afsted. Her kan en løsning være en aftale om, at forældrene

sender en sms til en af os, når de er stået op – og hvis vi ikke får sms'en, ringer vi, fortæller Susanne Drachmann Hansen.

Når det drejer sig om større børn, kan det være, at det er den unge selv, der sender sms'en.

– Vi lægger vægt på, at vi er en tidlig, forebyggende indsats – og det betyder, at vi skal ind så tidligt som overhovedet muligt. Selvfølgelig er der situationer med fravær, som lærerne selv tackler ved fx at ringe til forældrene – men når det ikke er nok, kan de søge hjælp hos os. Og nogle gange er det meget lidt, der skal til, siger Rasmus Møllerup.

Som et eksempel på en minimal indsats med en stor effekt nævner han 15-årige Ali, der havde mange dage, hvor han ikke kom i skole – eller kom alt for sent.

– Her var det nok med en enkelt samtale med Alis mor – og en enkelt med Ali selv. Jeg kunne hurtigt fornemme, at Ali er en dreng med humor, og jeg jokede med ham om, at hvis ikke han selv kommer i skole, så henter jeg ham – og jeg trykker hornet helt i bund på min bil, når jeg venter uden for hans dør. Og alene det er nok til, at han nu selv kommer i skole. Og så har det også noget at sige, at jeg hver dag lige sørger for at have øjenkontakt med ham, når jeg er på skolen. Han ved, at jeg følger med, og at det er vigtigt, at han passer skolen, siger Rasmus Møllerup.

Piktogrammer

Andre gange er det noget helt andet, der skal til. Ofte starter indsatsen med, at Susanne Drachmann Hansen eller Rasmus Møllerup møder op i hjemmet og følger barnet i skole.

– Det er ikke en taxa-service, men en rigtig god måde at lære både barnet og familien at kende. Man får så meget at vide, når dørene åbnes, og man kommer ind i hjemmet, siger Rasmus Møllerup.

Det viste sig fx, at 10-årige Isabella selv skal stå for at komme ud af døren om morgenen, og at der slet ikke er nogen fast struktur i hjemmet. Morgenmaden spises på forskellige tidspunkter – og nogle gange skal Isabella spise alene, andre gange sammen med mor og søskende.

En brik i forebyggelsen

Morgenholdet er en del af Hvidovre Kommunes omlægning af indsatsen over for udsatte børn og unge – en omlægning der skal sikre, at der i højere grad lægges vægt på en tidlig, forebyggende indsats.

Kommunen kører efter den såkaldte Sverigesmodel, der i Danmark også er kendt under navnet Herningmodellen. Kort fortalt indebærer modellen, at man ser alle kommunens indsats på en trappe, hvor de nederste trin er de mindst indgribende, og de øverste er de mest indgribende – og hvor det så gælder om at bevæge sig ned ad trappen, så man om muligt skruer op for indsatserne nederst på trappetigen for dermed at forebygge indsatsen højere oppe.

Morgenholdet har kørt siden maj 2015, og formålet er at minimere fraværet på to af kommunens folkeskoler, nemlig Engstrand og Frydenhøj. Måske skal initiativet også udbredes til andre skoler.

Organisatorisk er Morgenholdet en del af afdelingen Bølgebryderen under Hvidovre Ungecenter.

Jeg søgte jobbet, fordi jeg synes, at alle har ret til en uddannelse – og her er jeg med til at gøre en konkret forskel. Så alle børn rent faktisk får mulighed for at få en uddannelse

Susanne Drachmann Hansen, socialpædagog

– I Isabellas tilfælde hjalp jeg med at skabe en struktur, så det er helt klart for hende, hvornår hun skal hvad. Ved hjælp af piktogrammer har vi lavet en rækkefølge, så hun kan se, at hun først skal tage bad, så tage tøj på, så sikre at tasken er pakket, så spille iPad i et kvarter, som er noget, hun selv har ønsket at få ind i planen, og så skal hun spise morgenmad, smøre madpakke og tage i skole. Piktogrammerne har vist sig at være en stor hjælp for Isabella – og det er altså ikke fordi, hun har autistiske træk eller andet. Hun har simpelthen bare brug for hjælp til at skabe den struktur, som det i andre hjem typisk er forældre, der skaber.

Rasmus Møllerup og Susanne Drachmann Hansen tilrettelægger selv deres arbejdstid, og selvom de hedder Morgenholdet, bliver timerne fordelt ud over hele døgnet. Både fordi samtaler med forældre først kan finde sted, når forældrene er kommet hjem fra arbejde, og fordi indsatsen nogle gange skal ligge om aftenen – fx med en aftale om, at et barn skal lave sine lektier og pakke sin taske om aftenen, og sende en sms når det er gjort. Fordi det ellers er de manglende lektier, der gør, at barnet ikke vil i skole om morgenen.

Mange samarbejdspartnere

Susanne Drachmann Hansen og Rasmus Møllerup samarbejder med mange forskellige fagpersoner i kommunen – lige fra lærerne til hvis der fx kommer en støttekontaktperson i barnets hjem. Og de inddrager også gerne andre i barnets netværk – fx har Rasmus Møllerup (med barnets og forældrenes tilladelse) kontakten med håndboldtræner for at høre, hvordan barnet fungerede til håndbold. Fint, viste det sig – og i modsætning til i skolen havde hun ingen problemer med at komme til tiden.

Det viste sig så, at barnets fravær hang sammen med en angst for selve undervisningen. Hun var tidligere blevet hængt ud af en lærer på en anden skole og var bange for, at det samme skulle ske igen.

– I en sådan situation tager jeg en samtale, hvor både læreren, eleven og jeg selv deltager, og hvor eleven får vished for, at hun ikke ville blive hængt

ud. Rent praktisk kan det også være sådan noget med, at eleven er bange for at skulle fremlægge for hele klassen, og man derfor kan lave en aftale om, at hun kun skal fremlægge for læreren, fortæller Rasmus Møllerup.

På spørgsmålet om hvad det er, han og Susanne Drachmann Hansen kan, som lærerne ikke selv kan, svarer han:

– For det første har det noget med ressourcer at gøre. Lærerne har ikke tid til at gøre det, som vi gør – og så har det også noget at gøre med vores faglighed. For nylig talte jeg fx med en dreng, der sagde, at hans forældre var blevet skilt, og så røg det ud munden på mig: 'Og så er din mor begyndt at drikke igen?'. Ja, det var hun. Og i løbet af femten sekunder talte vi om det væsentlige. Bagefter tænkte jeg: Hvor kom den lige fra? Hvordan kunne jeg lige sige sådan? Men det tænker jeg, har rigtig meget med erfaring at gøre. Jeg har arbejdet meget med udsatte børn, og så lægger der sig en indsigt på ryggraden.

Dejligt job

I lighed med Susanne Drachmann Hansen er Rasmus Møllerup uddannet pædagog med efterfølgende overbygninger på diplomniveau kombineret med en helt masse praksiserfaring.

Begge er glade for jobbet.

Susanne Drachmann Hansen siger:

– Jeg synes, det er et rigtig fedt job. Jeg søgte jobbet, fordi jeg synes, at alle har ret til en uddannelse – og her er jeg med til at gøre en konkret forskel, så alle børn rent faktisk får mulighed for at få en uddannelse. Jeg kan også godt lide, at jeg ikke er underlagt så mange restriktioner – jeg har meget handlefrihed og kan tage det ned fra hylde, som jeg tror hjælper i en bestemt situation.

Og Rasmus Møllerup supplerer:

– Jeg synes, det er overskudsagtigt at have fokus på det forebyggende. Der er så mange, der laver brandslukning – det er dejligt, at vi kan gå ind og hjælpe, før det går rigtig galt. På den måde giver arbejdet rigtig god mening for mig. ■

Alle oplysninger om børnene er anonymiserede.

PSYKIATRI

Jeg tror på relationer, og jeg tror på at behandle andre mennesker ordenligt. Og når man som jeg siger ja tak til at arbejde med relationer, så skal man altså også turde være sammen med de mennesker, man forsøger at hjælpe

Ole Sørensen, leder, Socialpsykiatri Langeland

Fra bonderøv til landskendt rebel

Vi har både alkoholikere, hjemløse og psykisk syge og sårbare boende under samme tag, og det går faktisk meget godt. Hvis fagligheden er til stede, så kan de her mennesker sagtens fungere sammen

Ole Sørensen, leder, Socialpsykiatri Langeland

I kølvandet på tv-serien 'Rebellen fra Langeland', har Ole Sørensen oplevet en voldsom efterspørgsel på sit budskab om, hvordan man bedst når udsatte borgere med almindelig sund fornuft. Socialpædagogen var med, da rebellen besøgte Kreds Lillebælt

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

Mere end 30 år har han arbejdet i psykiatrien og på helt sin egen måde formået at hjælpe nogle af samfundets mest udsatte borgere – dem, der med Ole Sørensens egne ord er mennesker, der ellers skulle have været skyllet ud med badevandet.

Men ikke før de første måneder i 2016 blev hans indsats og ikke mindst hans noget alternative tilgang til arbejdet i psykiatrien på Langeland pludselig landskendt, da DR sendte tre programmer med titlen 'Rebellen fra Langeland'. I bedste sendetid kunne danskerne opleve en kommunal leder, der både tog på campingtur med de psykisk syge, kørte alkoholikere til grænsen efter billige øl – og slog telt op i haven, når en lokal hjemløs manglede tag over hovedet.

– Siden de der tv-programmer er jeg blevet kimet med – af politikere, interesseorganisationer, fagforbund og lokalforeninger, som alle sammen gerne vil se mig. Og det er da lidt vildt, at jeg – en oversavet bonderøv som ingen anede eksisterede, før jeg blev medlem af fjernsynet, nu optræder både her og der.

Sådan lød det sådan cirka et kvarter henne i Ole Sørensens optræden i Kreds Lillebælt, der i to omgange i henholdsvis april og maj har invite-

ret kredsens medlemmer indenfor til en aften i selskab med rebellen.

– Jeg er da glad for interessen og rejser gerne rundt som en ny kloge-åge for at fortælle om det, der virker hos os på Langeland. For hver en krone, jeg tjener på at dele ud af min erfaring, går direkte til Hjørnet og brugerne, sagde Ole Sørensen med henvisning til det bo- og værested i Rudkøbing, han er tilknyttet – og tidligere har været daglig leder af.

Højt til loftet

I tre timer i kredsens mødelokale i Odense begejstrede og provokerede Ole Sørensen deltagerne med historier fra virkeligheden – fra det Langeland, han selv beskriver som et sted, hvor der er højt til loftet, og hvor man ikke så let falder uden for. Det Langeland, hvor der er plads til alle mulige og umulige tanker – og til en leder, der ikke er bange for at gå nye veje.

– Jeg tror på relationer, og jeg tror på at behandle andre mennesker ordenligt. Og når man som jeg siger ja tak til at arbejde med relationer, så skal man altså også turde være sammen med de mennesker, man forsøger at hjælpe, sagde Ole Sørensen, som i sit oplæg kom omkring flere af de borgere, han arbejder med – og som seerne fik lov til at møde i DR-programmerne om rebellen fra Langeland.

– Nogle af de her mennesker har jo adskillige diagnoser og indlæggelser med i bagagen, så ja – det er et skridt frem, to tilbage, tre frem og fem tilbage hele tiden, når man arbejder med relationer. Man skal kunne tale afvisning på afvisning – og man skal vide, at det hele kan eksplodere mellem hænderne på en, og borgeren kan flejse ud i følelser og alt muligt, hvis ikke man er til stede 100 pct.

Det er ikke fordi, de ca. 75 nysgerrige socialpædagoger i Kreds Lillebælt blev præsenteret for en

grydeklar opskrift fra Ole Sørensen på, hvordan man når helt ud til dem, som mange ellers har opgivet. For på mange måder handler rebellens succes om, at han netop ikke læner sig op af hverken faste strukturer, handleplaner, regler, diagnoser eller tilsyn – til gengæld er han storforbruger af det begreb, han selv kalder ASE. Almindelig Sund Fornuft.

– Jeg hader ord som evidens, behandling og målgrupper, og jeg går langt uden om dokumentation for dokumentationens skyld. De gode ord i min verden er derimod fleksibel tilgang, mennesket foran uddannelse – og forskelligheder. Jeg tager folk, som de er – og sørger for også at være der for borgerne efter kl. 16, når det bliver mørkt, og alle dæmonerne kommer frem.

Slår paragrafferne sammen

Det lyder jo ganske let og ligetil, når den landskendte rebel folder sig ud med historier om hardcore misbrugere, alkoholikere og psykisk syge mennesker, som han utrætteligt kører rundt for at møde i deres baghave – eller inddrager i de daglige aktiviteter på Hjørnet som fx madlavning, rengøring og almindelig drift. Og det er da også en af Ole Sørensens pointer igen og igen – at man med almindelig sund fornuft og en åben og respektfuld tilgang til alle mennesker kommer langt.

– Det, vi laver på Langeland, det kan laves alle steder. Vi gør simpelthen det, der virker – og det, der hjælper den enkelte borger bedst. Jeg er i bund og grund bare fortaler for, at I gode social-

pædagoger kommer lidt væk fra handlingsplanerne og computeren og i stedet bruger kræfterne ude hos de mennesker. I er så pisse gode til at tage jer af, lød det fra rebellen, som gerne står ved, at det ofte indebærer, at man skrotter nogle af skal-opgaverne – eller måske bøjer en enkel regel hist og pist.

Fx er han nu blevet landskendt for at have opfundet en helt ny paragraf – § 396.

– Det er en skamplet at dække sig ind under en paragraf, når man arbejder med mennesker, og jeg tror på ingen måde på, at det hjælper nogen at proppe en § 85 eller en § 99 ned over hovedet på en borger. Derfor har vi hos os slået Servicelovens paragraffer sammen under én – § 396 – for så at sige at samle alle borgerne under samme tag.

Eller, som Ole Sørensen også omtaler det, man har på Langeland sat stolene tættere sammen.

– Der er så mange forskellige specialiserede tilbud, så mange regler og tilsyn – og så mange paragraffer, vi skal tage hensyn til, så der sker det, at stolene bliver rykket for langt fra hinanden – og så falder de svageste mennesker ned mellem to stole. Derfor har vi valgt at rykke stolene sammen hos os, så vi undgår at tabe samfundets svageste borgere på gulvet.

Man må hoppe i vandet

Historien om den noget utraditionelle leder på Langeland handler om mange års kamp for at gøre livet bedre for de udstødte, de utilpassede og de psykisk syge. Om et lokalsamfund, hvor man

RELATIONER Det vi laver på Langeland, det kan laves alle steder. Vi gør simpelthen det, der virker, lød det fra Ole Sørensen, som i sit oplæg opfordrede deltagerne til at komme lidt væk fra handlingsplanerne og computeren – og i stedet bruge kræfterne ude hos de mennesker, socialpædagoger er så gode til at tage sig af.

INSPIRATION I Kreds Lillebælt blev deltagerne inspireret, underholdt og provokeret af rebellen fra Langeland. De hørte bl.a. om begrebet ASF – Almindelig Sund Fornuft – og om hvordan man på Langeland har succes med at lade alkoholikere, hjemløse og psykisk syge og sårbare bo under samme tag.

har oplevet, hvordan der blev mindre og mindre plads til de borgere, der lå i den tunge ende af psykiatrien – og hvor man derfor i Langeland Kommune etablerede bl.a. Hjørnet, hvor der i dag er 14 lejligheder og to akutboliger.

– Vi har både alkoholikere, hjemløse og psykisk syge og sårbare boende under samme tag, og det går faktisk meget godt. Hvis fagligheden er til stede, så kan de her mennesker sagtens fungere sammen. Og ud af de 27 personaler, vi har ansat på Hjørnet, er en stor del tidligere brugere, ligesom nuværende brugere også bidrager til at få hverdagen til at fungere. For det er vigtigt for de her mennesker at deltage så meget, som de nu er i stand til, sagde Ole Sørensen, som undervejs i sit oplæg i Kreds Lillebælt blev mødt af en masse spørgsmål fra deltagerne.

Mange ønskede nemlig at få sat lidt flere ord på den lille revolution på det sociale område, som rebellen pludselig er blevet symbol for. Der blev

bl.a. spurgt en del ind til, hvordan Ole Sørensen holder fast i sin egen måde at gøre tingene på, mens samfundet omkring ham går den helt modsatte vej med stigende krav om dokumentation, evidens, evalueringer og handleplaner.

– Den måde, jeg lærte at svømme på, var at hoppe i vandet. Som fagfolk bliver vi nødt til at prøve, vi bliver nødt til at kaste os ud i det og lytte lidt mere til vores sunde fornuft, ellers sker der ikke noget. Jeg har ikke løsningen for jer – jeg ved bare, at jeg vil blive ved med at kæmpe for de her borgere. Og vi har jo et ansvar, synes jeg. Når vi oplever, at vi ikke kan få hverdagen til at fungere, eller at noget føles forkert, ja så må vi sige det højt. Ellers bliver det jo aldrig anderledes, lød et af Ole Sørensens svar.

Kontrollerer aldrig medarbejderne

Men hvad så med dine medarbejdere, ville en anden deltager vide. For med en leder, der er en ildsjæl og gerne bruger både nat og dag på at være der for borgerne, når de har brug for det, hvad gør man så som medarbejder for ikke at brænde ud?

– Mine medarbejdere lægger præcis så meget i arbejdet, som de ønsker det – jeg presser ikke nogen til at arbejde på den måde, jeg gør. Det er fuldt legalt at sige nej, ligesom en medarbejder selvfølgelig også af egen vilje til enhver tid må vælge at gøre noget ekstra. Som leder forsøger jeg at passe godt på mine folk, men jeg skal da være ærlig og sige, at det ikke altid lykkes. For det er jo mange gange, hvis man er på arbejde hele tiden, at frustrationerne melder sig, lød det fra Ole Sørensen og tilføjede, at han stoler 100 pct. på sine medarbejdere.

– Der er jo nogen, der som mig arbejder som udkørende, og jeg kunne aldrig finde på at kontrollere dem på nogen måde. Jeg ved, at de er der, når det gælder. Socialarbejdere skal jo ikke styres og kontrolleres – de skal have lov til at arbejde med det, de kan. Og det er altså ikke nødvendigvis det samme som at indføre anarki på arbejdspladsen.

En anden pointe fra rebellen var, at han gerne selv tager ansvaret for de borgere, som andre medarbejdere måske af sikkerhedsmæssige årsager helst ikke vil køre ud til.

– Vi har borgere, der har siddet inde med voldsdomme og som er dybt psykotiske, og dem tager jeg mig gerne af. Det handler jo om at være der, hvor man gør mest gavn – og jeg har et godt tag på den gruppe mennesker, som mange andre helt har opgivet. ■

Blå bog

- Ole Sørensen er 61 år, sømand, skovhugger og langturschauffør – og uddannet plejer.
- Han har arbejdet i psykiatrien i over 30 år.
- Blev i 1996 leder af socialpsykiatrien i de tre langelandske kommuner, har været leder af Hjørnet i Rudkøbing, et aktivitets- og samværstilbud til mennesker med psykiske problemer eller lidelser og for socialt udsatte – og er i dag chef for Socialpsykiatri Langeland.
- Er en af de tre i Langelands Kommune, der kører rundt på øen som opsøgende medarbejdere.
- Har netop vundet LAP-prisen, som hvert år uddeles af Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere til en person, som har gjort noget særligt for at forbedre forholdene i psykiatrien eller sætte fokus på gode eller dårlige tendenser i psykiatrien.

HANDICAPPOLITIK

Vi skal passe på værdigheden

Udviklingen på handicapområdet har historisk set været revolutionerende – men knækker kurven nu, så vi får et A- og et B-hold for udviklingshæmmede, lød spørgsmålet på debattmøde om fremtidens handicappolitik

Af Malene Dreyer, mad@sl.dk

Det kan være svært at begribe, at dansk socialpolitik for ikke så frygtelig længe siden var præget af racehygiejne, hvor man mente, at de åndssvage – en betegnelse, der dækkede en mangfoldig skare af skæve eksistenser – var bærere af dårlige gener, og de åndssvage derfor blev anbragt på ubestemt tid uden rettigheder og uden indflydelse på deres eget liv.

Med afsæt i dette dystre stykke danmarkshistorie var knap 100 pårørende, fagfolk, forskere m.fl. samlet til det sidste af tre møder på en debatturne, arrangeret af Socialpædagogerne, LEV og FOA under overskriften 'Hvor bevæger handicappolitikken sig hen?'. Dette sidste møde blev holdt i København efter møder i først Aarhus og så Odense.

Siden 30'erne kan man tegne en støt stigende kurve over den positive udvikling, men nu er der for første gang tegn på, at kurven knækker: Udviklingen går ikke længere utvetydigt opad – og der er måske et andet syn på udviklingshæmmede på vej.

Og ifølge beretningerne fra pårørende på debattmødet er

der i løbet af det seneste årti sket et skifte:

– Helhedsblikket på vores barn og vores situation er forsvundet. Mødet med myndighederne er præget af uigennemskuelighed, manglende kontinuitet og en forvaltningslogik, der virker kynisk. New Public Management, og hele det sprog, der følger med den tænkning, har gjort stor skade på dette område. Økonomi bliver den overordnede faktor i forhold til de mennesker, der behøver hjælp, sagde en pårørende og gav et eksempel fra sin egen datters liv:

Datteren, der har downs syndrom, har gennem 10 år boet i et velfungerende bofællesskab, men fordi kommunen ændrer på hvilken kasse, der skal betale for den sygeplejerske, datteren har brug for dagligt, bliver hun pludselig vurderet til ikke at være selvhjulpnen nok til at bo, hvor hun har boet i 10 år, og revisiteret til et andet tilbud.

A- og B-hold?

En anden pårørende genkendte billedet, men understregede, at der også sker en positiv udvikling:

– Vi oplever en større viden og en større handicapforståelse. Vi møder pædagoger og lærere, som brænder i helt utrolig grad for deres arbejde. Vi oplever samarbejde på tværs af fagligheder og mere fokus på, at de 'skæve' børn skal lære noget.

Generelt udtrykte de pårørende på debattmødet forståelse for, at der skal spares også på det specialiserede socialområde, men også en bekymring for, at et mere kynisk menneskesyn vinder frem. En frygt for, at vi er på vej mod et A-hold og et B-hold på området: Dem med

ressourcestærke værger klarer sig. De har sproget, pengene og overskuddet til at tage kampen for at få den hjælp, de har brug for. I modsætning til dem, der ikke har ressourcerne. Deres børn er ilde stedt. For ikke at tale om udviklingshæmmede uden familie.

Kommunernes åg

At kommunerne i disse år er underlagt årlige besparelser i stor skala, er et vilkår, som ikke ser ud til at være midlertidigt – tværtimod betyder omprioriteringsbidraget, at kommunerne skal finde yderligere besparelser de kommende år. En af debattagerne – der selv sidder som medlem af en kommunalbestyrelse – opfordrede til at være opmærksom på kommunernes praksis i den forbindelse:

– Kommunerne er under et tungt økonomisk åg, og i et forsøg på at få enderne til at mødes, prøver de at komme igennem med de besparelser, der p.t. afvises af Ankestyrelsen, på andre måder. De ansætter jurister til at finde veje til besparelser på området. Jeg opfordrer til, at borgere og organisationer protesterer og holder øje med kommunens praksis, lød det.

En anden deltager opfordrede til dialog:

– Vi skal passe på ikke at skabe en dem mod os-retorik. Der er altså ingen politikere, der tænker: Hvordan kan jeg skade nogen? Der er ikke nogen ansatte, der tænker: Hvordan kan vi nu bestemme hen over hovedet på de udviklingshæmmede? I min kommune skal vi hente 100 mio. kr. på grund af omprioriteringsbidraget. Og udgangspunktet er: Hvordan

kan vi gøre mindst skade, sagde deltageren, der kom fra Lolland Kommune.

Kan du nytte?

Begrebet udviklingspotentiale blev debattens nøgleord og samtidig et eksempel på, hvordan ord kan blive betydnings-skabende og kan bruges til at definere mennesker og deres situation og dermed have afgørende indflydelse på deres liv.

– Som socialpædagog kommer jeg aldrig nogensinde til at sige, at der er nogen, der ikke har udviklingspotentiale, fastslog Socialpædagogernes næstformand Marie Sonne og inkarnerede dermed hele den socialpædagogiske faglighedsbrud med fortidens normer, hvor man mente, at de udviklingshæmmede var håbløse tilfælde, som det ikke kunne betale sig at bruge krudt på.

Men er der en tendens til at fokusere på nytteværdi, spurgte nogen: At folk skal være til nytte for samfundets bundlinje eller i det mindste kunne tjene sig selv hjem?

En anden bekymring handlede om at 'udviklingspotentiale' bliver forstået alt for vidtgående – så det ender med at betyde, at stort set alle kan blive arbejdsmarkedsparete og selvforsørgende.

Debatten kom vidt omkring, men der var bred enighed om, at der er en opgave i at skabe opmærksomhed omkring handicappområdet. Marie Sonne konkluderede fra panelet:

– Nu har vi sammen sat gang i en vigtig værdidebat, som vi er garanter for at videreføre, så vi som samfund ikke bliver historieløse og kyniske i vores holdning til anderledes mennesker. ■

SOCIALPOLITIK

Lunken modtagelse af sociale mål

Regeringens nye sociale mål får pæne ord for at inkludere handicapområdet og for den årlige statusrapport, der er lagt op til – men så rækker roserne heller ikke meget længere. Hvordan forpligter de kommunerne, vil Socialpædagogerne fx vide

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Sociale mål og social mobilitet – det kan ingen vel være uenige i. Sådan spurgte eller konstaterede social- og indenrigsminister Karen Ellemann (V), da hun på KL's Social- og sundhedspolitiske forum midt i maj løftede en lille del af sløret for regeringens nye sociale mål.

– Vi skal have mål, ambitioner og visioner – og de skal kunne bruges til noget. Vi skal støtte så mange som muligt i at leve et godt liv. Vi skal have færre udsatte og flere i beskæftigelse eller uddannelse, for vi ved, at det er indgangen til et godt liv, sagde hun til den kommunale forsamling.

Og da hun fire dage senere – noget usædvanligt på en helligdag, 1. pinsedag – fremlagde hele pakken med de 10 nye mål, var det da heller ikke de overordnede målsætninger og hensigtserklæringer, der blev udfordret.

Det var den forrige regering, der for nogle år siden udstak en række mere eller mindre konkrete mål for fx hjemløseindsatsen. Og det er fortsat en god idé med definerede mål på det sociale område, mener den nuværende regering. Men i modsætning til de nu skrottede 2020-mål på det sociale område, indeholder de nye mål ikke konkrete procentsatser eller angivelser af antal det ene eller det andet.

– Målene er blevet til efter et eftersyn af de tidligere mål, og vi skal sikre, at de nye mål bliver en integreret del af den kommunale hverdag. Det skal ikke være absolutte mål, men retningsgivende mål med årlige opfølgninger, der sikrer, at vi er på vej i den rigtige retning. Opfølgningen bliver en

årlig socialpolitisk redegørelse, der kommer første gang her i juni, sagde Karen Ellemann.

Desuden favner de nye sociale mål en bredere målgruppe, så både handicap- og misbrugsområdet bliver omfattet af regeringens målsætning.

De skal forpligte

Dette sidste høster anerkendende ord fra bl.a. Socialpædagogernes formand Benny Andersen, ligesom alene det at have en formuleret målsætning er på sin plads:

– Sociale mål er både nødvendige og rigtige. Vi har brug for en samlet socialpolitik, og dette er rigtige skridt på vejen. Vi vil se ambitioner over for socialt udsatte, børn og mennesker med handicap, siger han.

Men Benny Andersen er bekymret over, at de 10 nye mål ikke forpligter mere – ligesom de heller ikke er bundet sammen med ressourcer til at løfte opgaven:

– Det her må ikke blive et skrivebordsprojekt. Så målene skal være forpligtende for alle involverede, så vi kommer til at arbejde tæt sammen – både på landsplan og ude i kommunerne. Og dét ansvar ligger hos ministeriet, siger han.

Forskellen er den samme

I Rådet for Socialt Udsatte, der er regeringens rådgivende organ på udsatteområdet, er formand Jann Sjursen moderat tilfreds med de nye mål, hvoraf halvdelen direkte har at gøre med rådets arbejdsområde. Forskellen er den samme, konstaterer han – det er stadig indsatsen i hverdagen ude i regioner og kommuner, der bliver afgørende. Dog hæfter han sig ved, at den nye årlige socialpolitiske redegørelse kan blive en løftestang:

– Det er tale om en klar forbedring i forhold til, at der skabes et bedre datagrundlag for at kunne følge udviklingen og med en konsekvent opfølgning en gang årligt. Men når det er sagt, så er forskellen den samme på den nuværende og den tidligere regerings mål: Det helt afgørende for, om tallene ændrer sig til det bedre, er den konkrete indsats i forhold til hjemløse, misbrugere og psykisk syge. Indsatsen skal ikke bare være bedre,

Vi kommer ikke uden om, at hvis vi skal nå målene, så må vi også se på ressourcerne. Derfor foreslår vi, at satspuljen omlægges, således at den kobles direkte til de ti mål

Benny Andersen, formand, Socialpædagogerne

den skal også være større, siger Jann Sjørnsen.

Og den nye årlige redegørelse må også forpligte, mener han:

– Hvis målene skal gøre indsatserne for socialt udsatte bedre, så skal regeringen også være parat til at ændre i egne politikker, hvis tallene bevæger sig i den forkerte retning. Beskæftigelsesministeren har netop offentliggjort tal, der viser, at fattigdommen vil stige med over 25 pct. i de kommende år på grund af bl.a. kontanthjælpsloftet. Hvis reformerne og kontanthjælpsloftet fører til flere hjemløse, som mange har forudsagt, så må regeringen også tage sine egne mål alvorligt og ændre politikken, siger Jann Sjørnsen.

Effekt ikke det springende punkt

Han og rådet beklager, at regeringen ikke har formuleret et fattigdomsmål, og peger på, at det er problematisk, eftersom Danmark skal leve op til kravene i FN's 2030-mål.

Og selvom det er fint, at misbrugsområdet er blevet en del af de sociale mål, er perspektivet for smalt, mener rådet:

– Man kan kun ønske sig en bedre effekt af misbrugsbehandlingen, som regeringen fortsat vil måle på, når det gælder stof- og alkoholmisbrug. Men når op til 90.000 personer har et behandlingskrævende stofmisbrug og kun 17.500 er i behandling, og når 585.000 personer har et skadeligt alkoholforbrug og 140.000 er alkoholafhængige, mens kun ca. 15.000 er i offentlig finansieret alkoholbehandling, så virker det lidt som om, regeringen i lighed med den tidligere regering fortsat har kikkerten for det blinde øje, når den alene fokuserer på effekt. Hovedudfordringen er ikke effekt, men at få flere i behandling, mener Jann Sjørnsen.

Hvad med ressourcerne?

Men at det kan have lange udsigter med flere ressourcer til at få flere i behandling og til området i det hele taget stod klart nok en gang, da Karen Ellemann på KL-mødet efter sin præsentation af principperne for målene blev spurgt, om der følger penge med.

– Hvad er det for penge, der mangler? Rammerne er ikke blevet strammere, men der kommer heller ikke flere penge til området. Vi bliver nødt til at have fokus på, om vores indsatser virker. Det er afgørende vigtigt, at vi gør det, der virker, og at vi har fokus på de menneskelige ressourcer, sagde Karen Ellemann.

Men det går ikke uden at tænke i ressourcer, mener Socialpædagogernes formand, og Socialpædagogerne foreslår derfor helt konkret, at målene kobles tæt sammen med de midler, der allerede nu anvendes til løst på det sociale område.

– Vi kommer ikke uden om, at hvis vi skal nå målene, så må vi også se på ressourcerne. Derfor foreslår vi, at satspuljen omlægges, således at den kobles direkte til de ti mål. I dag er satspuljen i alt for høj grad udtryk for en masse forskellige løsevne projekter. Det er isoleret set fint, men det hjælper os ikke i tilstrækkelig grad med at nå de ambitiøse mål, siger Benny Andersen ■

De nye sociale mål

De nye sociale mål erstatter de såkaldte sociale 2020-mål, som den tidligere regering præsenterede i 2013. V-regeringens 10 mål er:

- Udsatte børn og unges faglige niveau i folkeskolen skal forbedres.
- Flere udsatte unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse.
- Flere personer med handicap skal i uddannelse og beskæftigelse.
- Flere personer med psykiske vanskeligheder eller sociale problemer skal i uddannelse og beskæftigelse.
- Flere personer udsat for vold i nære relationer skal i uddannelse og beskæftigelse.
- Færre udsatte unge skal begå kriminalitet.
- Færre skal være hjemløse.
- Større effekt af stofmisbrugsbehandlingen.
- Større effekt af alkoholbehandlingen.
- Flere uden for arbejdsfællesskabet skal deltage i den frivillige indsats.

Kilde: www.sim.dk

FØRTIDSPENSION

Rigide regler ændret

Lovændring fjerner meningsløse arbejdsprøvningsprøvnings af fx udviklingshæmmede borgere, der åbenlyst er berettiget til førtidspension

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

De har været i skudlinjen længe, og nu er de så blødt op, reglerne på førtidspensionsområdet, som sendte fx udviklingshæmmede borgere ud i meningsløse arbejdsprøvningsforløb, selvom de åbenlyst var berettiget til førtidspension og socialpædagogisk støtte.

Opblødningen sker gennem en forenkling af reglerne for tildeling af førtidspension – en forenkling, der betyder, at fx en udviklingshæmmede borger ikke længere skal have sin sag behandlet i kommunens rehabiliteringsteam, men at kommunen i stedet kan tildele førtidspension til borgerne uden fx arbejdsprøvnings.

Ændringen kommer til at berøre borgere, der har betydelige funktionsnedsættelser eller har en sygdomsdiagnose, der betyder, at der ikke er udsigt til at man kan forbedre arbejdslevnen.

Ændringen, der trådte i kraft her fra 1. juni, betyder ikke, at det bliver lettere at få tildelt

førtidspension – kriterierne er uændrede.

Socialpædagogerne næstformand Marie Sonne er tilfreds med ændringen:

– Det er en ændring, vi kun kan hilse velkommen og sige, at det manglede da også bare. Men det er rigtig positivt, at de borgere, hvis livssituation helt indlysende gør dem berettiget til socialpædagogisk støtte, nu ikke skal trækkes gennem arbejdsmarkedssystemets jungle og blive udsat for både irrelevante sagsbehandling og måske nogle unødvendige nederlag ude på arbejdsmarkedet. At det samtidig fjerner noget bureaukrati ude i kommunerne, er bare en bonus, siger Marie Sonne.

I pårørendeorganisationen LEV er der anerkendelse af ændringen, og her håber man nu også, at 'flere borgere dermed skånes for unødvendig sagsbehandling og udsigtsløse rehabiliteringsforløb', og at det kan føre til et opgør med det, som LEV i sit høringsvar til lovforslaget kaldte 'den absurd restriktive tilkendelsespraksis i førtidspensionsager til bl.a. udviklingshæmmede, som alt for mange kommuner har udvist efter reformens (flex- og førtidspensionsreformen, red.) ikrafttrædelse'. LEV advarer dog samtidig om, at ændringen ikke kan løse 'de alvorlige problemer i kommunernes forvaltning af reglerne'. ■

GENERATIONSSKIFTE

Er du fremtidens leder?

OAO og FTF er klar med et forløb, der skal være en indgang til lederrollen

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

De kommende år står den på et temmelig massivt generationsskifte blandt lederne inden for det offentlige – også på det socialpædagogiske felt. Og skal den faglige ledelse fastholdes, så gælder det om at få øje på fremtidens ledere blandt medarbejderne og få dem skibet i den rigtige retning.

Det er baggrunden for, at OAO og FTF sammen nu søsæt-

ter et førlederforløb, hvor man kan pejle sig ind på, hvad det egentlig er det går ud på, når man taler om lederrollen og lederopgaven.

'På vej mod ledelse' hedder forløbet logisk nok. Det er lavet på diplomniveau, starter til september og afvikles over seks dage med en eksamen til sidst.

Fokus er på tre basale elementer i ledelse: Identiteten som leder, hvordan kommunikerer du som leder, og hvordan skal man læse en organisation og agere i den. Ud over selve undervisningen foregår læringen gennem netværket med de andre deltagere på forløbet og via sparring med ens egen leder hjemme på arbejdspladsen.

Det er efter- og videreuddannelsesafdelingen af VIA University College i Aarhus, der står for forløbet, og her mener områdechef Susanne Søndergaard Hansen, at det er penge givet godt ud at investere i den næste leder.

En god investering

– Det er en god investering at tilbyde medarbejdere med mod på og talent for ledelse at komme på et førlederforløb. Det sparer organisationen tid, at en kommende leder på forhånd er blevet introduceret til de grundlæggende overvejelser og forandringer, der følger med bevægelsen fra medarbejder til leder, siger hun.

Ud over netværksarbejdet med de andre deltagere og sparringen med lederen hjemme på arbejdspladsen får man som deltager også tilknyttet en mentor, der kan hjælpe med de opgaver, man får stillet undervejs – og en coach, som kan bruges, når man i slutningen af forløbet skal afklare, hvor man står i forhold til at tage næste skridt – og blive leder.

Forløbet finder sted hos VIA University College i Horsens med første undervisningsdag den 12. september. Men det haster med at beslutte sig – der er tilmeldingsfrist 1. juli. ■

Læs mere om forløbet via www.kortlink.dk/mbhm

UDSATTE

Mange udsatte har store ressourcer, for det kræver faktisk temmelig store ressourcer at være udsat i dagens Danmark med det, man bliver udsat for

Jann Sjursen, formand, Rådet for Socialt Udsatte

Meget mere dem og os?

Kan vi få inkluderet den femtedel af danskerne, der er hæftet af samfundsudviklingen – og er vi dybest set interesserede i det, lød spørgsmålene på KL's Social- og Sundhedspolitiske Forum

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Ordene faldt et godt stykke ud på eftermiddagen på førstedagen af KL's Social- og Sundhedspolitiske Forum – i en paneldebat om rummeligheden i indsatsen over for de mest udsatte borgere og familier:

– En ting er vores syn på 'de mennesker' og de ord, vi bruger om dem – noget andet er vores syn på samfundet som helhed: Vi vil dybest set ikke et samfund, der bygger på solidaritet.

Barske ord på en forårsdag. De kom fra formanden for Rådet for Socialt Udsatte, Jann Sjursen, i en paneldebat oven på et oplæg fra Politikens afgående chefredaktør Bo Lidegaard. Han havde sat ord på det, han kaldte den største integrationsudfordring i hundrede år i det danske samfund: integrationen af de ca. 20 pct. af danskerne, der er hæftet af samfundsudviklingen – de 'sidste 20 pct.', som ikke længere er en del af et 'vi', men er blevet til 'dem'. Og altså dem, vi godt må tale grimt om, fordi vi, de integrerede, ikke længere føler os samfundsmæssigt i familie med dem:

– Vi identificerer os ikke længere med dem. Vi ser dem ikke længere bare som en uhelds-

ramt udgave af os selv, der bare har haft noget modgang eller er kommet skævt fra start, sagde Bo Lidegaard.

Nu viser marginaliseringen sig som stigmatisering af udsatte grupper, som en ændret selvopfattelse blandt de udsatte i en langt mere negativ retning og som udbredte psykiske lidelser såsom sårbarhed og stress. Og at dæmme op for det vil kræve en ny rummelighed, der kun kan nås med en indsats, der rækker langt ud over det sociale område. Og det haster med at få skabt den omstilling, advarede Bo Lidegaard.

Straf, ynk eller støtte

Og så var det, at Jann Sjursen påtalte den manglende fælles vilje til solidaritet, han oplever brede sig, og det på trods af, at der ifølge en af de øvrige paneldebatere, cand. psyk. Steen Guldager fra Socialpsykiatrisk Center, er ressourcer at arbejde med – også blandt de mest udsatte:

– Jeg har i mit arbejde aldrig mødt nogen, der ikke ville bidrage. Det er os, der er blevet for stramrøvede i forhold til, hvordan det kan lade sig gøre, sagde han.

– Men der er for tiden tre tilgange til den her gruppe: Enten er de nogle nasserøve, der skal straffes, nogle stakler, som det er synd for og som man ynker – eller også – og det er jo det, jeg synes, man skal gøre – rykker man ud i boligblokkene, ud der, hvor de her mennesker lever, og møder dem med individuelt planlagte forløb, der giver dem mulighed for at komme med.

Den tredje paneldebatere, H.C. Østerby (S), der er borgmester i Holstebro og medlem af

KL's Social- og sundhedsudvalg, konstaterede først, at det ikke er lykkedes at bryde den sociale arv i forhold udsatte familier, og han pegede også på, at det handler om en sammenhængende og håndholdt indsats, og Jann Sjursen forsikrede om, at der er noget at bygge på hos de borgere, det handler om:

– Mange udsatte har store ressourcer, for det kræver faktisk temmelig store ressourcer at være udsat i dagens Danmark med det, man bliver udsat for, sagde han.

De usynligt ramte

Tidligere på dagen havde sundhedsøkonomen Knud Juel sat ord på en markant gruppe blandt 'de sidste 20 pct.', som Bo Lidegaard havde talt om: unge kvinder og piger, der er ramt af stress og psykisk sårbarhed i et hidtil uset omfang. Og på mødets anden dag præsenterede ungdomsforskeren Noemi Katznelson i overskifter resultater fra helt ny forskning i den polarisering, der sker blandt unge:

De er en del af en præstationskultur og ramt af en forventningsekspllosion som gør, at sårbarheden øges for dem, der ikke kan leve op til den. Den øgede forældreopbakning, som de fleste unge oplever, betyder omvendt, at det bliver endnu vanskeligere for de udsatte unge, og på samme tid betyder de stadig højere krav på uddannelser og arbejdsmarked, at der er færre alternativer for de udsatte unge, konstaterede Noemi Katznelson.

De udsatte unge består derfor både af unge, der er udsat for de 'klassiske' sociale belastningsfaktorer, og så de mere

'usynlige' middelklasse-unge, og særligt pigerne, der rammes af en kulturel marginalisering, der er langt mindre håndgribelig, men rammer hårdt.

Det betyder fx, at hver tredje pige på 19 har søgt psykologhjælp – selvom det næppe er så mange, der har brug for den slags hjælp. Men det er blevet sværere at være rummelig over for sig selv, som en anden indlægsgholder, sagde det.

Trivsel som parameter

At så mange specielt unge kvinder rammes og lammes psykisk, havde Dansk Psykolog Forenings formand Eva Secher Mathiasen tidligere på mødet kaldt 'et strukturelt problem'.

Hun blev landskendt i vinter efter en tv-debat, hvor hun beskyldte politikerne for at hoppe fra reform til reform som fra tue til tue uden at have blik for at skabe den sammenhæng, der giver grundlaget for det gode liv.

– Det er et strukturelt problem, når så mange unge piger ikke føler, at de kan slå til, fordi vi har skabt et samfund, hvor man har glemt, at trivsel – det at mennesker trives og derfor kan deltage i fællesskabet – også er et konkurrenceparameter, sagde Eva Secher Mathiasen.

Hun plæderede for at opprioritere børnenes opvækstvilkår, og så fik den aktuelle debat om revision af serviceloven lige et par ord med på vejen:

– I debatten glemmer man at tale om, hvad der virker og gør godt – det hele drukner i snak om ret og pligt, sagde Eva Secher Mathiasen. ■

Se mere om indlæg og oplæg på www.kl.dk/forum2016

LÆSERBREVE

Inklusion: Kursændring er ikke nok

Af Ingvald á Kamarinum, specialskoleleder, Fjordskolen
Den længe ventede inklusionsrapport har endelig set dagens lys. Og hvad viser den så? Jo, den viser ikke overraskende, at inklusionen har været én stor spareøvelse trods politiske løfter om det modsatte. Pengene er nemlig ikke fulgt med de udsatte børn, som forskere ellers fra start af har peget på som en væsentlig forudsætning for succes med inklusion.

De ansvarlige politikere må derfor sidde med en meget dårlig smag i munden. For ikke bare har de stædigt fastholdt den socialt uansvarlige kurs, de har også ignoreret gentagne advarsler fra eksperter og pålagt lærere at håndtere behandlingskrævende unge uden tilstrækkelig uddannelse, ligesom de ikke mindst har overhørt de mange hjerteskerende historier om familier, der er brudt sammen.

I mit job som speciale-skoleleder har jeg desværre modtaget alt for mange opkald fra frustrerede forældre, som magtesløse har måttet se til, mens deres barn bare fik det værre og værre i folkeskolen, fordi der enten ikke har været ressourcer nok eller faglige kompetencer til at håndtere barnets særlige behov. Vi må huske på, at mange af disse børn har en diagnose og har brug for et behandlingssted, og alligevel ender de i folkeskolen, fordi kommunerne tilsidesætter lægefaglige vurderinger.

Kursen har været helt skæv. Og nu forsøger man så at rette op ved at droppe talstrategier og målsætningen om at inkludere 96 pct. af alle børn i folkeskolen. I stedet vil man fokusere på god inklusion af det enkelte barn, og det mål er jo umiddelbart svært at anfægte som en god idé. Det klinger dog usædvanlig hult, for samtidig har man jo ikke pålagt kommu-

nerne at bruge pengene på den nødvendige ekstra støtte.

Så selvom kursændringen er noget af det nærmeste, vi kommer en politisk indrømmelse, så savner jeg en konkret handlingsplan for fremtiden – og ikke mindst for de børn, der stadig er forliste i folkeskolen. ■

Kommentar til Simon Ravnsborg

Af Karen Andersen
Hvor er det trist, at vi endnu en gang skal drøfte udviklingshæmmedes ret til egen seksualitet på dette niveau (Synspunktet 'Udviklingshæmmedes ret til egen seksualitet', Socialpædagogen nr. 10/2016). Jeg tænkte: 'åh nej, ikke igen', og så gled mit blik automatisk op til navnet på skribenten. Ja, selvfølgelig, det er en mand, der mener at samfundet skal medvirke til, at udviklingshæmmede kan bidrage til at misbruge kvinder.

Selvfølgelig har udviklingshæmmede ret til egen seksualitet, det har vi alle. Men det er ikke en ret, at man så bare kan bruge et andet menneske.

Derimod findes der diverse hjælpemidler, som vi alle kan gøre brug af, og der er jo masser af pædagoger med en uddannelse i seksualvejledning.

'Muligheder frem for begrænsninger' er et slidt udtryk i pædagogverdenen, et udtryk, der bliver brugt i flæng. Men i denne sammenhæng mener jeg, det er relevant at skele til andre muligheder. Simon, hvor stor en del af den danske befolkning tror du egentlig, der har sex med et andet menneske – skal vi sige to gange om ugen?

At henvise så ensidigt til Jørgen Buttenschøn er da vist ikke særligt videnskabeligt. Jeg kan godt komme på andre teorier, der fortæller noget helt andet, end at 'hvis udviklingshæmmede ikke kan få succes

med mennesker på egen alder, går de længere ned i aldersklasserne, ned til pigerne'. Det er en lige så usaglig og uvidenskabelig påstand som, at 'hvis mænd ikke har adgang til prostituerede, vil der bare ske mange flere voldtægter'. Har man hørt værre vovs? Og er det nogensinde sagt af en normalt fungerende kvinde. Sådan noget chauvinistisk vrøvl.

Jeg har det princip, at man ikke skal udsætte andre for noget, man ikke selv ville udsættes for.

Den glade luder tror jeg ikke på. Hvis hun selv påstår det, er det fordi, hun har meget lidt føling med sig selv og sine følelser. Og det er der nok en årsag til!

Jeg har på en tidligere arbejdsplads været med til at køre en – indimellem – udadreagerende og sansemotorisk forstyrret udviklingshæmmede til en protistueret. En lille forskræmt udlænding, som blev 'holdt' af nogle af landets førende rockere. Jeg er i dag meget i tvivl om, hvis behov det var! Og jeg vil idag sætte mit gode arbejde på spil, hvis det nogensinde forlanges af mig igen.

Udviklingshæmmedes ret til egen seksualitet. Ja, hvis ellers? ■

Kommentar til Simon Ravnsborg

Af Jørgen Gammelgård, pædagog

Jeg vil indlede min kommentar til dit indlæg (Synspunktet 'Udviklingshæmmedes ret til egen seksualitet', Socialpædagogen nr. 10/2016), med at rose dig (og din makker) for jeres emnevalg og den grundighed, I har lagt i arbejdet. Og jeg tror helt sikkert, at dit indlæg giver anledning til nogle gode diskussioner.

Jeg er enig i dit udsagn om, at også udviklingshæmmede har retten til et privatliv, herunder at have en seksualitet,

men jeg tvivler stærkt på at der noget sted står skrevet, at dette indbefatter at, man kan gøre krav på seksuelt samvær med et andet menneske. Mange mennesker, ikke kun udviklingshæmmede, får ikke tilfredsstillt deres seksuelle behov gennem samvær med et andet menneske, men klarer sig fint på anden vis. Kærlighed, familie, venner, osv. og seksuelt samvær er alles ret, men ikke alles mulighed – eller noget man kan kræve.

Når det så er sagt: Ja, køb af andre mennesker til at få dækket egne seksuelle behov er (desværre) tilladt, og dermed er det også tilladt for en person med et handicap at købe sig til denne ydelse.

Man kan som privat person, have forskellige holdninger til (købe-)sex, men med en faglighed som socialpædagog burde det efter min mening være klart, at prostitution nedbryder de mennesker, som udfører det. Og det er formentlig årsagen til, at Københavns Kommune har forbudt deres ansatte at medvirke til det.

Jeg medgiver dig, at vi som personale er er ansat til at støtte og give omsorg, også i forhold til seksuelle behov, men dette kan også gøres på andre måder end at formidle kontakten til en prostitueret. I det omfang, vi ikke selv formår at støtte og rådgive, findes der et utal af dygtige seksualvejledere, som kan hjælpe med denne opgave.

Der er efter min mening noget absurd i, at man andre steder har den holdning, at det er ok, at én svag gruppe (de prostituerede) skal betale prisen for, at en anden svag gruppe, kan få tilfredsstillt et seksuelt behov.

Jeg vil i hvert fald ikke medvirke til at ødelægge et andet menneske for, at den borger, jeg arbejder med, kan få seksuel tilfredsstillelse.

I øvrigt, igen tak til dig for at sætte gang i en spændende debat. ■

ARBEJDSMILJØ

Psykisk arbejds-skadede svigtes

Antallet af psykiske arbejdsskader stiger markant i disse år – men kun ganske få anerkendes. Det rammer de skadelidte medarbejdere hårdt, viser ny dansk forskning

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Det er ikke den manglende økonomiske erstatning, der smerter mest. For de medarbejdere, der oplever at få afslag på en psykisk arbejds-skade i Arbejdsskadestyrelsen, handler det i langt højere grad om at få anerkendt, at det er deres arbejde, der gør dem syge. Det viser et nyt forskningsprojekt gennemført af forskere på Institut for Psykologi på Københavns Universitet.

Projektet, som er omtalt i Ugebrevet A4, belyser, hvad der sker med syge medarbejdere, når de har anmeldt en erhvervs-sygdom.

85 pct. af de 433 syge medarbejdere, der indgår i undersøgelsen, svarer således, at det vigtigste for dem at opnå, ved at anmelde en psykisk arbejds-skade, er at få dokumenteret, at de er blevet syge af forhold i arbejdet. Halvdelen af dem svarer, at de ønsker at forebygge, at det sker for andre i fremtiden – mens knap en fjerdedel svarer, at det vigtigste for dem er at få økonomisk erstatning.

Men uanset hvilken form for anerkendelse, den skadelidte medarbejder håber på, så sker det yderst sjældent. For selvom antallet af psykiske arbejds-skader stiger markant i disse år fra godt 3.100 årlige anmeldelser i 2010 til næsten 5.500 i 2014,

så bliver mere end 95 pct. af anmeldelserne afvist i Arbejdsskadestyrelsen – de fleste af dem fordi, der ikke kan påvises en sammenhæng mellem psykisk sygdom og påvirkning fra arbejdet.

Savner opfølgning

Ifølge projektleder og ph.d.-studerende Yun Ladegaard, som er en af forskerne bag undersøgelsen, er der tale om medarbejdere, der er så syge, at de frygter aldrig at kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet. Mange af dem har været udsat for trusler og vold – og deres arbejdspladser er alvorligt belastede som følge af arbejdspress, forandringer og effektiviseringer.

– De syge medarbejdere havde en forventning om, at der på baggrund af deres anmeldelse kom et tilsyn fra Arbejdstilsynet på deres arbejdsplads, og at det blev fulgt op af påbud om ændringer i arbejdsmiljøet. Men færre end hver tiende var bekendt med, at Arbejdstilsynet havde været på besøg efterfølgende, og af dem vurderede hver tredje besøget som negativt eller neutralt. De oplevede, at tilsynet kun snakkede med meget få medarbejdere og slet ikke dem, der var udsat for massive belastninger, siger Yun Ladegaard til A4.

Hun mener, at der bruges for meget tid på at finde ud af, om de skadelidte medarbejders sygdom kunne skyldes noget andet end arbejdet, og at der er for meget fokus på den syge medarbejder som problemet i stedet for på arbejdsmiljøet.

– Næsten hver femte fortæller, at forløbet med arbejdsskadeanmeldelsen har forhindret eller forsinket, at de kunne vende tilbage til arbejde, siger Yun Ladegaard. ■

NOTER

Socialpædagogerne kræver handling

'Vi har snakket og snakket – og ventet og ventet. Nu skal der handles'. Sådan skrev Socialpædagogernes formand Benny Andersen i et brev til folketingsmedlemmer i tre forskellige udvalg. Baggrunden var det tragiske drab på Center Lindegården, der blot er det sidste i rækken af drab på socialpædagogiske bosteder, og som med Benny Andersens ord fra brevet er 'et tydeligt eksempel på, at tiden er inde til at få løst udfordringen med vold på de socialpædagogiske arbejdspladser'. Sammen med brevet fulgte Socialpædagogernes input til en national handlingsplan for forebyggelse og bekæmpelse af vold samt nærværende fagblads tema om vold. Materialet blev sendt til samtlige medlemmer af såvel social- og indenrigsudvalget, sundheds- og ældreudvalget samt beskæftigelsesudvalget.

mrk

Børn skal inddrages i sagsbehandlingen

Videoptagelser af samtaler mellem børn og sparring med børnefaglige medarbejdere er to af de elementer, der indgår i et projekt, der har til formål at inddrage børn bedre i sagsbehandlingen i kommunale børnesager. Trygfonden har bevilget 6,5 mio. kr. til Børns Vilkår, der står for projektet. Sammen med Roskilde, Tårnby og Faxe Kommuner afprøves forskellige måder at inddrage børn i sagsbehandlingen. Formålet er at understøtte kommunen i at træffe bedre valg i den pågældende børnesag. Forud for projektet er der gennemført et pilotprojekt, hvor børn og fagfolk har været med til at identificere kerneindsatser og projektdesign. Projektet kører frem til 2018 – og skal udvikle tre modeller for børneinddragelse, som andre kommuner kan tilgå.

tln

Forskning skal hjælpe udsatte ledige

De næste tre år sætter et forskningsprojekt fokus på, hvordan man bedst får udsatte grupper ind på arbejdsmarkedet. Projektet er et samarbejde mellem Aalborg Universitet, Holstebro Kommune, Herning Kommune og KL – og støttes af Innovationsfonden. Målet er at udvikle nye metoder og tilgange i indsatsen med at få udsatte ledige i arbejde. Der skal ses på mødet mellem sagsbehandler og borger – men også på betydningen af helhedsorientering i samarbejdet mellem forskellige områder og aktører. Professor Flemming Larsen fra Aalborg Universitet udtaler om projektet, at det handler om mødet med systemet og om, at man selv oplever at have vis form for medbestemmelse og tillid til det, der skal ske.

tln

SPARK lukker for ansøgninger

Midt i april blev der åbnet op for, at kommunale arbejdspladser kunne søge støtte og sparring fra SPARK – Samarbejde om Psykisk Arbejds miljø i Kommunerne. SPARK er etableret af KL og Forhandlingsfællesskabet i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 2015, og allerede nu har næsten 100 forskellige kommunale arbejdspladser benyttet sig af muligheden for at søge hjælp fra SPARK-konsulenterne. Den store interesse har medført, at SPARK har valgt at lukke for flere ansøgninger, da man af kapacitetsmæssige årsager ikke kan tage flere ind. Der åbnes op for ansøgninger igen 1. august, hvor SPARK forventer at have ansat yderligere to konsulenter. Læs mere om SPARK på sparkweb.dk

tln

Mere tvang eller mere faglighed?

Af Karl Bach Jensen

Siden jeg som ganske ung for første gang blev udsat for ydmygende og invaliderende tvangsovergreb i psykiatrien, har jeg været indædt modstander af, at psykiatrien som den eneste form for lægelig praksis kan påtvinge sine patienter uønskede former for behandling. Det være sig med potente psykoaktive kemikalier eller elektriske strømstød gennem hjernen.

Med vedtagelsen af FN's handicapkonvention vandt vi i den internationale bevægelse af psykiatribrugere og -overleverere verdenssamfundets tilslutning til, at man uanset reelt eller formodet handicap/psykisk sygdom opretholder sin fulde selvbestemmelse og ikke retmæssigt kan udsættes for indespærring eller tvungen behandling begrundet i handicap/psykisk sygdom.

Selvom rækkevidden af konventionens bestemmelser til stadighed problematiseres, har vi med konventionen fået et redskab, der på sigt kan gøre endeligt op med forestillinger om, at man med lægelig definitionsmagt skal kunne dømme visse mennesker ude i forhold til basale menneskerettigheder. Handicapkomiteen, der overvåger indfrielsen af konventionens bestemmelser, har således i sine generelle udmeldinger og specifikke landekonklusioner – også i forhold til Danmark – lagt vægt på, at personer med psykiske lidelser ikke skal kunne påføres eller dømmes til indespærring eller behandling, som rækker ud over de frihedsbegrænsninger, der via det strafferetslige system kan idømmes andre borgere.

Selvom det officielle Danmark indtil nu har forsøgt at holde en vis distance i forhold til handicapkonventionens præcisering af psykiatriramtes frihedsrettigheder, har der de senere år bredt sig en vis konsensus om, at tvangen i psykiatrien udgør former for overgreb, som er uønskede og uhensigtsmæssige.

Forårets ulykkelige hændelse på bostedet Lindegården og lignende ulykkelige hændelser de senere år udfordrer imidlertid denne delvise konsensus om at gøre op med tvangen i psykiatrien. I forsøgene på at finde nemme løsninger på problemerne peges der så igen på mere tvang: nemmere adgang til at tvangsindlægge, muligheder for at tvangsbehandle på bosteder, som reelt er borgernes egne hjem mv.

Selvfølge skal man som social- eller sundhedsarbejder kunne gå på arbejde uden risiko for eget liv og helbred. Men ligeså smerteligt det er for alle parter, når en medarbejder på et bosted mister livet, ligeså smerteligt og ulykkeligt er det, når et menneske mister livet på grund af en mere eller mindre påtvungen medicinsk behandling. Når man slår til lyd for øget tvangsbehandling, slår man også til lyd for, at flere psykiatribrugere rammes af 'pludselig uforklarlig død' (som der står på indlægssedlerne), af medicinforårsaget hjernesvind, demens, kognitions- og bevægelseforstyrrelser, diabetes, hjerte/karsygdomme mv. Er det virkelig den vej, vi ønsker at gå?

Vejen frem er ikke øget anvendelse af psykiatrisk tvang – det vil blot føre til mere vold og flere sammenstød. Lad os hellere finde sammen om at afvikle de store forældede anstaltlignende bosteder og skabe de optimale fysiske, materielle, pædagogiske, social- og sundhedsfaglige rammer, for at også de mest udsatte borgere kan få den specialiserede støtte og omsorg, de har brug for i eget hjem eller bofællesskab, uden at nogen af parterne risikerer at sætte liv eller helbred over styr. ■

Karl Bach Jensen er udviklingskonsulent i LAP, Landsforeningen af tidligere og nuværende Psykiatribrugere.

- Hvordan har I forholdt jer til FN-konventionerne og deres konsekvenser for den socialpædagogiske praksis på din arbejdsplads – hvis I da har det?
- Hvordan kan man efter din mening både undgå brug af tvang og opnå sikre arbejdsforhold i den psykosociale indsats?

Deltag i debatten på socialpaedagogen.dk/prik